

ÎN ACEA ZI...

de Șef rabin dr. MOSES ROSEN

În acea zi, a șasea zi a lunii Sivan, s-a zguduit din temelii orînduirea înrobirii omului. Sclavii de ieri ai lui Faraon se aflau încă uluiți de miracolul ce-l trăiseră. Ceea ce se părea de necrezut, se întîmplase. Într-un miez de noapte ei s-au pomenit dincolo de țărurile în care-și duseseră pînă atunci traiul amar. Palatele monarhului nu se mai clădeau acum cu sudoarea frunții lor, el nu se mai scâlda în singele copiilor lor, biciul satrapilor lui nu-i mai amenința.

Totuși, ei nu erau încă oameni liberi. Spinarea le era prea încovoată de umilințe, sufletul prea îmbibat de suferințe, conștiința prea încărcată de prejudecăți. Fantomele trecutului alergau în urma lor, luînd fie chipul carelor de luptă faraonice, fie acela al săbiilor amalekite, umplîndu-le inimile de spaimă.

În acea zi, a șasea zi a lunii Sivan, s-a întîmplat marea minune a eliberării lor sufletești. S-au dărîmat, atunci, zidurile care le mai înăbușeau perspectiva unei vieți noi, s-au sfărîmat cătușele care le mai înlănțuiau conștiințele. Forțele oarbe ale naturii au încetat să le inspire groază, pumnul tiranilor de odinioară nu le mai părea de neînvins. Lumea nu mai era junglă, iar fiii omului nu mai erau fiare care se pîndesc spre a se sfîșia reciproc. Pe deasupra tuturor se afla forța care cîrmuiește destinele omenirii și care dă vieții un sens. Unitatea Creatorului are al ei colorar firese, unitatea creațiunii.

Monoteismul proclama frăția și solidaritatea tuturor noroadelor, fiii ai aceluiași Părinte Ceresc; afirma o singură atotputernicie, acea a dragostei aproapelui; explora și valorifica resursele morale de nesecat ale omului, ființa de aur ce se află în adîncurile sufletului ale ființei care merită, pe drept cuvînt, titlatura de „coroană a creațiunii”.

În acea zi, regii lui Esav și ai lui Ismael au întîmpinat cu dispreț învățătura care primejdia însăși fundamentele orînduirii lor războinice și sclavagiste. Cum puteau ei să accepte porunca: „Să nu ucizi”, dacă știau că numai prin crimă își puteau menține dominația asupra mulțimilor? Cum puteau să primească acel: „Să nu furi”, care le răpea posibilitatea de a-și con-

tinua jaful și exploatarea nemiloasă a robilor din toate semințiile, robi aparținînd tuturor popoarelor? Puteau ei, oare, să nu se cutremure cînd au luat cunoștința de un crez care unește pe cei asupriți într-o comunitate de luptă împotriva războaielor, care le dă conștiința invincibilității lor?

În acea zi, a șasea zi a lunii Sivan, a pornit în cele patru vînturi, peste veacuri și milenii, marele învingător: Cuvîntul. El, ne învață înțeleptii noștri, a generat creațiunea. Prin miraculoasa-i forță, haosul a făcut loc ordinii, universul a pășit din abisul unui „thou-vabohu” spre culmile armoniei. Cuvîntul divin era menit să sălășuiască aici pe pămînt și să-l transfor-

(Continuare în pag. V-a)

Sesiunea Consiliului comunităților evreiești din Europa

În ziua de 27 aprilie a.c. Eminența Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen au plecat în Berlinul occidental, unde s-a ținut sesiunea Consiliului comunităților evreiești din Europa.

Primarul orașului și d-na Klaus Schütz, precum și președintele comunității evreiești din Berlinul occidental, d. Heinz Galinski au oferit dineuri oficiale în cinstea participanților.

Eminența Sa a luat cuvîntul atît la ședința Consiliului, cît și la dineul oficial, precum și la serviciul religios de la sinagogă, din ziua de sîmbătă 29 aprilie, fiind îndelung ovaționat de asistență.

Eminența Sa a acordat un interviu televiziunii vest-germane (Erster Deutscher Fernseh), răspunzînd la întrebări în legătură cu comunitățile evreiești din România.

Atît la plecarea cît și la sosire, la aeroportul internațional Otopeni au venit să salute pe conducătorul obștilor noastre frunțașii Federației Comunităților Evreiești Mozaice, ai Comunității evreilor mozaici din București, efori de temple și sinagogi și ceilalți conducători ai instituțiilor obștei. Au fost prezenți reprezentanți ai Departamentului Cultelor.

UN KABALAT ȘABAT MEMORABIL

Seara de vineri 5 mai 1972 va rămîne înscrisă în cronică obștei noastre. În această seară, templul coral din București — principalul sanctuar al evreilor din România — a primit un oaspete ilustru: pe d-na Golda Meir, prim-ministrul statului Israel. Aflată la București într-o vizită oficială, domnia sa a ținut să ia contact și cu conducătorii și membrii comunității evreiești. Iar prilejul ideal l-a constituit serviciul divin de Kabbalat Șabat care, ca în fiecare săptămînă, s-a oficiat la templul coral.

Cu multe ore înainte, pe strada Sf. Vinieri și pe străzile învecinate coreligionarii noștri s-au îndreptat în mare număr spre templu. Din pîcute, capacitatea clădirii nu a făcut cu puțință ca toți să intre. Dar și cei rămași afară nu au plecat acasă, ci timp de aproape trei ore — cît a durat ceremonia — au stat în curtea templului și chiar pe stradă, ca o mișcătoare expresie a participării lor afective.

Ora 18.25. Rugăciunea de mină — oficiată de d. cantor Malamud — s-a încheiat. Într-o tăcere impresionantă, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen se apropie de chivotul sfînt. Îl deschide, și scoate un Sefer Tora. De o parte și de alta a altarului, în picioare, stau conducătorii Federației și ai Comunității bucureștene. Mulțimea de credincioși — printre care recunoaștem numeroase figuri proeminente — e de asemenea în picioare, în mută și pioasă reculegere. Cu pași rari, solemn. d. Șef rabin. urmat de o suită de onoare, străbate templul cu Tora în brațe, îndreptîndu-se spre poarta principală de intrare. În tăcere, credincioșii sîrăută Tora.

Ora 18.30. Din mașina oficială coboară d-na Golda Meir. În urma domniei sale pășesc celelalte persoane oficiale: Raphael Benshalom, ambasadorul Israelului în România.

Simcha Dinitz, director general al Președinției Consiliului de Miniștri și consilier politic al primului ministru al Israelului, general de brigadă Lior Israel, secretar militar al primului ministru, Cohen Yohanan, directorul Departamentului Europa de Est din Ministerul Afacerilor Externe, Kaddar Lou, secretară personală a primului ministru al Israelului.

D. Șef rabin îi adresează urarea tradițională de Baruh Haba, iar d-na dr. Rosen îi oferă un buchet de garoafe albe. Vădit emoționată de solemnitatea primirii, d-na Golda Meir se apropie și sîrăută Tora.

D. Șef rabin îi prezintă apoi pe colaboratorii d-sale cei mai apropiați: Emil Sechter, secretar general al Federației Comunităților Evreiești Mozaice; prim rabin I. M. Marilus; Daniel Segal, președintele Comunității evreilor mozaici din București; Martin Băluș, vice-președinte; B. Herșcovici, președintele secției de asistență; Victor Rusu, prim-redactor al „Revistei cultului mozaic”.

În timp ce corul templului, dirijat de d. A. Schwartz, intonează Baruh Haba, d-na Golda Meir, însoțită de d. Șef rabin și d-na dr. Rosen, și urmată de persoanele oficiale israeliene și de conducătorii obștei noastre, străbate templul, îndreptîndu-se spre locul de onoare, lângă altar, ce i-a fost rezervat. Alături de domnia sa iau loc doamnele Amalia dr. Rosen; d-na Benshalom, soția ambasadorului Israelului la București și d-na Kaddar Lou, secretara personală a primului ministru al Israelului.

Eminența Sa d. Șef rabin se apropie de chivot spre a repune la loc sulul sfînt al Torei. În fața chivotului larg deschis — în semn de supremă pietate și solemnitate — conducătorul nostru spiritual rostește — în limbile ebraică și română — rugăciunea pentru patrie, Repu-

blica Socialistă România, pentru înalții săi conducători, pentru bunăstarea și fericirea poporului român și a colectivității evreiești din țară. Cu aceeași solemnitate rostește apoi, în limba ebraică, rugăciunea pentru pace și prosperitate în Israel și în întreaga lume. Intorcîndu-se apoi cu fața spre asistență, de pe cea mai înaltă treaptă a podiului din fața chivotului, rostește rugăciunea de Sebeianu, pe care o facem în împrejurări fericite, spre a-i mulțumi lui Dumnezeu că ne-a încredințat să trăim aceste clipe.

Ora 18.45. Tora a fost repusă în chivot, ușile sale închise, Eminența Sa și toți credincioșii s-au așezat la locurile lor. Într-o ordine amvonului persoanele care alcătuiesc corul Talmud-Torei din București, dirijat de maestrul Haim Schwartzman. La un semn al maestrului, corul începe a cînta. Cîteva din cîntecul ebraic din bogatul său repertoriu... Heveinu șalom alehem; popoulul cîntec ebraic de bun venit; Lamnațeah șir mizmor; Simman tov u mazal tov; Hoșia et ameha; Ierusalaim șel zahav; Hava naghila...

Efectul este cu totul impresionant. Așa cum au relatat în materialele lor și numeroșii corespondenți ai ziarelor și agențiilor de presă prezenți în templu, d-na Golda Meir care abia reușea să-și stăpînească lacrimile de la intrare, în sfîntul lăcaș, a izbucnit în plîns la auzul primelor acorduri ale cîntecului Ierusalaim șel zahav. La încheierea ultimului cîntec domnia sa a felicitat călduros pe maestrul Haim Schwartzman și pe toți componenții acestui minunat cor.

Ora 19. De amvon se apropie Eminența Sa. De aici, de unde în fiecare vineri seară răsuna predica d-sale plină de înțelepciunea Torei, con-

V. R.

(Continuare în pag. VI-a)

Templul coral din București în seara zilei de 5 mai 1972. Un Kabbalat Șabat memorabil...

EVOCĂRI

PROFESORA
OTILIA MOSCUNA

Pentru a scrie despre activitatea pedagogică de specialitate a profesoarei Otilia Moscuna a fost necesară consultarea unor lucrări de pedagogie și medicină. Am mai cercetat măturările unor oameni de specialitate: medici, profesori defectologi, psihologi, pedagogi. M-am oprit în primul rând asupra celor scrise de C. I. Parhon, care vorbind despre activitatea profesoarei Otilia Moscuna nota: „Era o distinsă pedagogă, preda după metode înaintate, pavloviste. Își formase singură o frumoasă cultură de specialitate: psihologie, pedagogie, medicină generală, endocrinologie. Păstrează Otiliei Moscuna amintirea unui colaborator meritoriu și a unui vrednic pionier în arida activitate de educare și instruire a copiilor năpăstuiți de natură prin deficiențe mintale”. În trecut, acești copii, dezmoșteniți biologic, constituiau o mare problemă. Despre o reeducare pe baze științifice a acestora nici nu putea fi vorba. Instituții de ocrotire și mai ales de școlarizare a acestora erau ca și inexistente.

După 23 August 1944 educarea copiilor deficienți a ajuns o problemă de stat, trecându-se concomitent și la formarea de noi cadre specializate în învățământul defectologic.

În prezent există în țară o rețea numeroasă și diversificată de școli speciale defectologice, având programe școlare, manuale, material didactic, reviste și studii, cursuri de perfecționare de specialitate. De asemeni în universități funcționează catedre de defectologie. Cu ani în urmă însă, asemenea preocupări și instituții nu existau. În astfel de împrejurări și-a început activitatea, cu aproape 40 de ani în urmă, profesoara Otilia Moscuna.

Otilia Moscuna s-a născut la Craiova la 1 martie 1885. Familia mutându-se la Brăila, Otilia Moscuna urmează aici cursurile liceale teoretice, între anii 1896—1904, apoi la București pe acelea ale Facultății de litere și filozofie, obținând în 1909 diplomele de licență cu „magna cum laudae”. Începe a se preocupa de problema educării copiilor întârziată mintal, practicând un activ studiu individual de specializare în acest domeniu. În primul rând și-a însușit un vast material teoretic, apoi și-a confecționat singură materialul didactic necesar, căci preconiza lucrul individual cu acești copii, cărora le aplica principiile psiho-pedagogice de reeducare. Se preocupa în deosebi de copiii oligofreni de gradul doi, adică de acei care nu știau scrie, cite, socoti, care nu se puteau singuri îmbrăca sau chiar spăla etc. și care trebuiau în permanență supravegheați și îngrijiiți de părinți. Asupra acestora s-a gândit ea să aplice metoda reflexelor condiționate, astfel încât să le lumineze mintea, să le dezvolte deprinderile, să le desoleșteze gura, să-i facă să pronunțe cuvintele cât mai clar și complet, să le descătușeze degetele minilor, să-i facă să deseneze, să scrie, apoi să învețe a cite, a socoti etc. Pentru fiecare elev, în conformitate cu deficiența ce o manifesta, profesoara Otilia Moscuna a confecționat singură și materialul didactic adecvat. Otilia Moscuna a organizat și condus timp de circa 14 ani — la ea acasă — un curs particular, reușind să dea copiilor oligofreni elementarele cunoștințe de alfabetizare, precum și să le formeze comportamentul în familie și societate. Rezultatele în asemenea muncă dificilă nu se pot vedea decât foarte încet, după o muncă plină de migală și mai ales după multă, foarte multă răbdare. La începutul activității sale își recruta elevii în special la recomandările unor medici de specialitate între care se număra și prof. C. I. Parhon. Ea a devenit cunoscută și apreciată în cercurile pedagogice de specialitate. În tot timpul activității sale, Otilia Moscuna a ținut o strânsă legătură cu medicii de specialitate, neurologi, psihiatri, endocrinologi, care puneau diagnosticul bolnavilor după ce consultau și părerea profesoarei de specialitate. Munca ei era de acum cunoscută în cercurile universitare din sectorul medical sau patologic. Profesorii C. I. Parhon, Rădulescu-Motru, State Drăgănescu și alții se interesau îndeaproape de realizările ei psihopedagogice.

După reforma învățământului în 1948, s-a creat prima „școală ajutoare Nr. 1”, la care postul de director a fost încredințat profesoarei Otilia Moscuna. În perioada 1949—1955 ea și-a desfășurat activitatea în această nouă situație.

Pentru recrutarea elevilor noului așezământ educativ, profesoara Moscuna a adus în noua școală întreg grupul de elevi pe care îi instruiseră în particular; apoi a colindat personal din școală în școală, la majoritatea școlilor elementare din capitală și stînd de vorbă cu dascălii și cu păriții, a reușit să trieze un grup mai mare de elevi deficienți, care au fost apoi transferați la școala ajutoare Nr. 1. Și aceasta a îndeplinit-o singură, deși trecuse peste vîrsta de 60 de ani, cu competența, conștiințiozitatea și probitatea profesională care îi erau caracteristice. Totodată ea a înzestrat școala cu materialul didactic pe care și-l confecționase singură în decursul anilor și chiar în timpul eî a funcționat ca directoare a continuat să confecționeze materialul didactic fără de care nu s-ar fi putut realiza reeducarea acestor copii. În presa vremii au apărut apeluri ale Otiliei Moscuna în care sub titlul: *O școală nouă*, spunea între altele: „Liceul Nr. 4 fete adăpostește școala specială pentru copii cu dezvoltarea mintală întârziată. Sînt copii de vîrstă școlară. Ei nu au putut vorbi, acum vorbesc. N-au putut învăța în alte școli cetirea, acum citește. N-au putut scrie, acum scriu. N-au putut număra, acum socotesc. În școală ei sînt educați și redată societății; învață a munci. Este înduioșător să-i vedem adunați în școală și nu rătăcind pe străzi sau maidane”. Prin crearea acestor școli de tip nou, Otilia Moscuna își vedea, în sfîrșit, realizarea unui vechi vis. În această școală a reușit să formeze și primele cadre didactice, cărora „în afară de cunoștințele de pedagogie specială, le-a insuflet dragostea de a lucra cu copiii deficienți, optimismul pedagogic, perseverența neabătută”, pentru a folosi declarația unui fost director al unei școli speciale. Roadele muncii sale se vedeau la serbarea școlară anuală. Cu acest prilej, fiecare elev se producea cu cite ceva: o poezie, un cîntec, un desen pe tablă, o lectură, un lucru de mîină etc. Profesoara Moscuna aduna acum din înmănușarea unor succese mici, rezultate și succese mari. Păriții o priveau cu încredere, cu absolută recunoștință: ochii multor păriți se umezeau cînd copiii lor rosteau primele cuvinte sau creionau primele forme grafice”. Parte din absolvenții profesoarei Moscuna au reușit să se încadreze în viața socială. Pentru colegii ei a fost un exemplu și un stimulente în muncă.

Profesoara Otilia Moscuna a decedat la 14 decembrie 1955, în vîrstă de 70 de ani și este înmormîntată la cimitirul de pe șoseaua Giurguiului. A fost un om înzestrat cu calități deosebite în ramura psiho-pedagogiei, un exemplu de muncă și modestie.

MAURICIU ROITHENBERG

ERUDIȚII
DIN CARPENTRAS

Orașul Carpentras, centrul arondismentului cu același nume, a fost în evul mediu un centru al vieții evreilor din Franța. Într-o culegere de hotărîri rabbinice intitulată Kol Bo se citează un document atribuit lui Jacob Tam, nepotul lui Rași, în care erudiții din Carpentras sînt menționați împreună cu înțelepții din Troyes, din Auxerre, din Lyon și din Paris.

Evreii au trăit la Carpentras din timpuri străvechi. Izgoniți din oraș la începutul secolului al XIII-lea, s-au întors în anul 1263. În februarie 1276, episcopul Pierre al III-lea Rostaing încheie cu ei un acord, semnat de 64 capi de familii, reprezentînd două treimi din comunitate, prin care aceștia se recunoșteau vasali ai episcopului — așa cum fuseseră și strămoșii lor — și se obligau să plătească anumite taxe. În schimbul dărilor, episcopul se obliga să-i apere împotriva nedreptăților și violenței. Totuși, în 1322 sinagoga a fost distrusă și reconstruită abia în 1343, cînd au obținut și dreptul de a avea cimitir propriu. În cursul secolelor următoare evreii au fost expulzați și reprimiți de mai multe ori.

În anul 1741 a fost construită o nouă sinagogă, pe locul celei vechi.

În cimitirul evreiesc din Carpentras, care datează din anul 1343, s-au găsit cîteva pietre funerare foarte interesante: ele se află acum în muzeul din Carpentras.

Carpentras, împreună cu Avignon, Lisle și Cavaillon constituiau „Arba Kehilot”, cele patru comunități evreiești, singurele tolerate pe teritoriul pontifical francez. Ele aveau o liturgie specială privind ritualul de lamim Noraim (apărută la Amsterdam în 1739), sărbătorilor celor trei pelerinaje (Amsterdam 1759), al celor patru posturi (Amsterdam 1762) precum și ritualul zilnic (Avignon 1767).

Poeemele ebraice provenșale incluse în *Seder Hatamid*, (ritualul rugăciunilor zilnice) au fost traduse în limba franceză și publicate de E. Sabatier (Nîmes 1876) sub titlul „*Chansons Hebreaïques-Provençales des Juifs Comadins*”.

Printre erudiții care au contribuit la renumele comunității din Carpentras se numără Hanan ben Nathan Ezobi și cei doi fi ai săi. Abraham Malaki, Mordecai ben Iosifia, Abraham ben Isaac, Haim de Carcassonne (toți din secolul al XIII-lea); Moses ben Iehuda Rouget, Isamel ben Todros din Noves și Asher ben Moses din Valabregue (membri ai colegiului rabinic la 1582); Haim Crescas, Isaac Leon, Jacob Vidal; Solomon Ezobi, un mare talmudist și celebru astronom, David ben Ioseph Carmi, Eliahu Carmi, editorul cărții *Seder Hatamid*; Mordehai Astruc, autorul unei rugăciuni incluse în cartea menționată mai sus; Saul ben Ioseph de Montreux, fiul poetului Ioseph ben Abraham de Montreux; Mordehai ben Iaacov, autorul unei elegii privind martirul preoului basmoneean Eleazar; Iehuda Ariebe, Loeb ben Zebi Hirsch, autorul unui dicționar de nume proprii ebraice și a două lucrări asupra Pentateuhului ș.a.

CĂRȚI NOI

În editura Albin Michel, Paris, a apărut într-o nouă ediție cartea lui Edmond Fleg „Cîntec nou”, cu o prefață de André Neher. Cartea, scrisă în condițiile grele ale ocupației naziste, constituie un adevărat curs de iudaism, menit în concepția autorului, a fi un izvor de îmbărbătare pentru cei prigoniți. Inspirîndu-se din texte biblice și talmudice, autorul a prezentat cititorului de limbă franceză, tradiția care se inspiră din Tora.

ECHIPAMENT FERROVIAR DE
ÎNALTĂ CALITATE

Vagoanele purtînd plăcuța cu marca „U.V.A.” au devenit prestigioase mesagere ale industriei românești pe magistralele de oțel din țară și de peste hotare. Ultimele tipuri de vagoane, rod al concepției și harniciei muncitorilor și tehnicienilor uzinei, întrunesc sufragiile celor mai pretențioși beneficiari. Astfel, vagonul auto-descărcător poate fi utilizat la transportul tuturor categoriilor de mărfuri. Vagonul poate suporta o sarcină utilă de 60 tone în condițiile unui regim de viteză de 120 km pe oră. De asemenea, noul tip de vagon de călători este competitiv cu oricare produs similar construit în alte țări.

RULMENȚII ROMÂNEȘTI

Fabrica de rulmenți din Birlad se află într-un proces continuu de extindere și modernizare. În ultimele 6 luni s-au dat în folosință o modernă hală pentru secția de strungărie, o linie automată de forjare etc. Recent, în atelierul de tratament termic al secției de strungărie a intrat în probe tehnologice cel de-al treilea agregat de călire cu atmosferă controlată. Ca urmare a extinderii spațiului productiv și al modernizării uzinei, volumul producției a sporit simțitor. A crescut, de asemenea, calitatea rulmenților, care sînt azi solicitați în peste 40 de țări ale lumii.

NOI PRODUSE CHIMICE

„Pinetox”, „Clorură de amoniu”, „Alchilamine” — iată denumirile celor mai noi produse intrate în fabricație la uzina chimică din cadrul grupului industrial Borzești. Realizate în 7 sortimente, alchilaminele au o largă utilizare în producția erbicidelor, în industria farmaceutică și la prepararea lacurilor și vopselelor. La rîndul său, „Pinetox”-ul este un insecticid valoros în pomicultura și legumicultura.

UN NOU OBIECTIV
INDUSTRIAL

Un nou obiectiv industrial pe harta țării: Fabrica de aparataj electric din orașul Titu. Aici se produc întrerupătoare automate, comutatoare și întrerupătoare de iluminat, siguranțe de mare putere, prize trifazice, blocuri pentru siguranțe etc.

Noua unitate este dotată cu utilaje automate de înaltă tehnicitate care provin din mai multe țări. Mașinile și utilajele instalate în secția prese mecanice sînt în totalitate de fabricație românească.

EXPOZIȚIE
INTERNAȚIONALĂ
LA BUCUREȘTI

În cadrul Complexului expozițional de la Piața Științei, în luna mai funcționează expoziția internațională de echipamente pentru industria de petrol, chimie, materiale plastice și cauciuc.

Principalii participanți ai expoziției sînt întreprinderile și centralele industriale românești. Participă de asemenea peste 150 de firme de specialitate din Anglia, Austria, Cehoslovacia, Danemarca, Elveția, Franța, Italia, Olanda, Suedia, R. F. a Germaniei S.U.A., etc.

Ș A V U O T 5 7 3 2

MOȘE ÎMPRIMEȘTE TORA

(Legende talmudice)

Spre a învăța Tora, Moșe nu mîncă și nu bău patruzeci de zile și patruzeci de nopți.

El cu puțință, se întreabă rabi Meir, ca un om să trăiască patruzeci de zile și patruzeci de nopți fără să bea și să mînce? Dar Moșe, răspunde tot el, realiza ceea ce au dictat îngerii: Cînd te duci într-o cetate trăiești ca locuitorii ei. Cînd, de dragul lui Abraham, îngerii au coborît pe pămînt, unde oamenii beau și mîncă, au băut și au mîncat și ei. Cînd Moșe urcă pentru Dumnezeu în ceruri, unde îngerii nu beau nici nu mîncă, n-a băut și n-a mîncat nici el.

Și cum, se întreabă rabi Eliazar bar Achim, putea și Moșe, acolo în cer, cînd e zi și cînd e noapte? Căci, în preajma Domnului, întinerul nu e lumină? Dar cînd Moșe vedea soarele prosternîndu-se în fața Celui Sfințit, știa că pe pămînt e ziua.

Timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți Moșe studie Tora, învățîndu-i pe copiii lui Israel că zi și noapte trebuie să studieze Tora, căci Tora cuprinde regula pentru orice lucru: pentru masă și pentru post, pentru îmbrăcăminte și pentru adăpost, pentru sămîntă și pentru recoltă, pentru om și animal, bogat și sărac, război și pace, doliu și sărbătoare, pentru rugăciune și jertfă, pentru sacrificii și pocăință, pentru pedeapsă și iertare, pentru justiție și pentru dragoste.

Timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți el studie Tora, căci, pentru a merita coroana regelui, nu e nevoie decît de trei virtuți: coroana pontifului reclamá douăzeci și patru; dar coroana Torii cere mai mult de patruzeci. Ci, iată, spune rabi Chija bar Aba, cît de mult e Tora mai mare decît lumea; pentru a crea lumea nu i-au trebuit Domnului decît șase zile; pentru a-i da Tora i-au trebuit însă patruzeci.

Timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți Moșe studie Tora; dar ceea ce învîță noaptea, ține ziua. Și spuse Celui Etern: „Zadarnic mă înveți, zadarnic învăț; căci Tora e Tora, pe cînd Moșe nu e decît Moșe”. Ce făcu atunci Dumnezeu? Luă două table de safir, pe care le făcuse în ajunul primei zile de Șabat, la sfîrșitul creațiunii și, cu mîna-i proprie, gravă pentru Moșe Tora. Aceste două table nu erau mai înalte, nici mai late decît de șase picioare și cu toate acestea a putut scrie cele zece porunci și, între liniile celor zece porunci, cele 247 ordonanțe și cele 365 interdicții ale Torii. Și aceste table erau astfel făcute încît scrisul se putea citi peste piatră, pe dedesubtul pietrei și prin piatră; și deși era cea mai dură dintre pietre, ea se putea înfășura ca un pergament și n-avea greutate.

În timp ce Dumnezeu scria pe safir, Moșe văzu urășuri și semne pe care Domnul le desenă ca pe niște coroane legate de literale Torii. El întreabă pe Cel Sfințit, binecuvîntat fie El: „Rege al lumii, de ce aceste semne? De ce aceste trășuri? Fără coroane, literale n-ar fi deajuns? Dumnezeu îi răspunde: „După multe generații se va ridica un om, Akiva, și peste fiecare dintre aceste semne și trășuri va insemna gînduri noi”. — „Rege al lumii, în-

găduie-mi să-l văd”. — „Întoarce-te și umblă”.

Moșe se întoarce, merge și se așează într-o optă bancă a școlii lui Akiva; și ascultă pe învățat predînd Tora discipolilor săi. Dar această Toră Moșe n-o înțelegea de fel, căci Tora pe care o predă Akiva era plină de idei noi, pe care Dumnezeu nu le împărtășise lui Moșe. Discipolii lui Akiva întrebau pe profesorul lor: „Rabi, de cine ai primit această Toră?” Și Akiva răspundea discipolilor săi: „De la Tora dată de Dumnezeu lui Moșe, pe muntele Sinai”.

Atunci Moșe îl întreabă pe Cel Etern: „Doamne cum e cu puțință acest lucru? Nu recunoșc Tora pe care mi-ai dat-o! Această nouă învățătură este ea Tora?” Și Dumnezeu îi răspunde: „Există cincizeci de porți ale cunoașterii. Eu ți-am deschis patruzeci și nouă, dar ultima îți va rămîne închisă, căci orice om, fie el chiar Moșe, nu poate să știe totul. Tora pe care o știi acum n-o cunoști în cele o mie de sensuri pe care le vor cunoaște ceilalți în decursul veacurilor; căci ea va vorbi în fiecare secol limba celui veac; dar ceea ce va găsi fiice veac se găsește de pe acum în ea; și orice Tora nouă va fi tot Tora”.

„Dar, de ce veni-va Akiva atît de tîrziu în veac? răspunde Moșe și de ce să alegi un Moșe cînd ai un Akiva?” — „Taci, căci așa e porunca mea: Moșe se potriveste cu epoca lui Moșe și Akiva cu vremea lui Akiva”. — „Atunci, arată-mi. Doamne, răsplata sa”. — „Întoarce-te, mergi și privește”.

Moșe se întoarce, merge și privește și văzu pe Akiva sfîrtecat de piepteni de fier „Rege al lumii, țipă el, asta e răsplata ta?” — „Taci, căci așa e voia mea; cel rău primește pe pămînt recompensa celor cîteva fapte bune pe care le-a săvîrșit iar în Gheena deoapdea pentru toate răutățile sale; cel bun primește pe pămînt pedeapsa pentru cele cîteva păcate pe care le-a comis și în Gan Eden răsplata pentru toate faptele sale bune”.

Între timp bătuse ceasul în care Cel Etern trebuia să pună în mișcare lui Moșe tablele de safir. Atunci Samuel, îngerul morții, răsări din genuni; era atît de mare că și-ar fi trebuit de șapte ori cinci sute de ani ca să străbăte distanța de la picioarele lui la creștet; și din cap pînă la tălpi era acoperit cu ochi ce priveau fix. Moșe se rugă de Cel Etern: „Doamne, Dumnezeu meu și al părinților mei, fă ca să nu cad niciodată în mîinile lui”. — „Taci, răspunde Dumnezeu, căci așa e voia mea: fiecare om trebuie să moară. Dar, dacă copiii lui Israel vor urma Tora, Israel nu va muri niciodată. Căci această Toră pe care ți-o dau azi, eu însumi, Cel Etern, ascult de ea. Prin aceeași Lege care desparte Șabatul de celelalte zile am despărțit ziua de noapte și le las despărțite; prin aceeași Lege care desparte pe Israel de celelalte popoare, am despărțit pămîntul de mare și le las despărțite; prin aceeași Lege care desparte rîul de bine am despărțit lumea de haos și le las despărțite. Și iată, nu sînt ea un rege pămîntean care face un dar, dar pe el însuși se păstrează; Eu îți dau Tora și odată (Continuare în pag. IV-A)

LEGEA IUBIRII

Rabba, cufundat în gînduri, se întorcea se ara acesă de la Academia talmudică. În apropierea casei îl trezi din meditație o larmă neobișnuită. Grăbi pasul și cînd intră în locuința sa și întrebă ce anume strînse atîta larmă, servitorii săi îl conduseră în pivniță.

Aici i se înfățișă o privește neașteptată. Toată pivnița era inundată cu vin. Se întoarse minios spre slugi și întrebă cu o privire amenințătoare: „Cine-i vinovatul? Cine a priceput paguba asta? Vreau să-l aflu, fiindcă vreau să-l pedepesc”.

Slugile sale arătară spre un grup de muncitori care stăteau tăcuți și nemișcați într-un ungher al pivniței. Avuseseră de meșterii cite ceva la butoaie și fie din neștiință, fie din nebagare de seamă sau din supărare, din cineva locuitori prost aplicate făcuseră să le sară doagele și le stricaseră.”

Rabinul se apropie de ei cu o privire și mai amenințătoare; cum i se păru că deslușește pe chipurile lor un zîmbet răutăcios și batjocoritor îl cuprinsă o furie teribilă și strigă:

— Aștia au făcut paguba și pe deasupra își mai bat joc. Ei bine, o să-mi plătiți voi paguba! Descă nu aveți altceva, vă iau căciunile și cojoacele pe care le-ați pus acolo.

Și porunci slugilor să-i îndeplinească amenințarea.

Cînd nefericiții văzură că vorba se seriousness, începură să se dezvinovățească, să se roage, să-și ceară iertare... Rabinul însă, care se înfuriase foarte din pricină că-i bănuia răutăcioși, nici nu voi să-i asculte și rămase neclintit. Muncitorii trebuiau să plece triști și amărîți.

În vinutul acela era pe atunci judecător rabi Rab, care era stimat și iubit de toți pentru blîndețea cu care se străduia adesea să micșoreze asprimea legilor.

În ziua următoare, învățatul nostru, care voise să le aplice o amendă mică vinovaților, văzu venind la el un sol care-l anunță să se înfățișeze la o anumită oră la judecătorul Rab. El se duse numai delect, fără să bănuiască nimic, dar care nu-i fu supărare, văzîndu-i acolo pe muncitori și îl așteptau și se plîndeau împotriva lui.

— Cum așa, își spuse, cîtează ei să facă unu ca asta? Ei bine, am să-mi apăr eu toată țaria drepturile și am să cer să-mi plătească toată paguba pe care mi-au făcut-o.

Între timp, rabinul cărînia îi fusese incredințată judecarea procesului, îl intimpină foarte oficial pe Rabba, deși se cunoșteau foarte bine, fără ca să-i arste simțămintele sale de prietenie. Ascultă cu luare aminte dezvinovățirea muncitorilor

După ce judecătorul a cîntărit bine motivele celor două părți se adresă cu fața zîmbitoare lui Rabba și-i spuse:

— Prietene, dă-le îmbrăcămînta înapoi! — Cum așa? se miră stăpînul, oare rea-voința lor nu a fost dovedită? Oare nu este drept să plătească mîcar o parte a pagubei? De ce să suport eu în întregime? Oare asta să fie dreptatea — că mi se cere să înapoiez lucrurile!

— Dreptatea, răspuse rabinul pe un ton tenos, poate că nu, însă aceasta e legea iubirii, acea lege care ne poruncește să pîșim pe drumul binelui.

Rabba își coborî privirea și vosti: „Lucrurile le vor fi înapoiate, așa că puteau să plece. Dar ei nu se urîră din loc. Păreau că vor să mai spună ceva, dar se codeau.”

Judecătorul le spuse muncitorilor că bunurile le vor fi înapoiate, așa că puteau să plece. Dar ei nu se urîră din loc. Păreau că vor să mai spună ceva, dar se codeau.”

Judecătorul le văzu șovăiala și-i întrebă: — Ce mai e? Nu vă ajunge că vă înapoiază lucrurile? Vorbiți!

— Domnule, spuseră ei în cele din urmă, sîntem niște sărmani muncitori cu ziua; trăim din ceea ce creștigăm în fiecare zi, însă astăzi, din cauza procesului astuia nu am putut merge la lucru. Ne e foame și nu avem pîine.

— Prietene, se adresă rabinul lui Rabba, trebuie să le plătești ziua pe care au pierdut-o din pricina ta.

— Ce? strigă Rabba scos din fire, poate că dreptatea cere iubiri așa?

— Nu, legea iubirii o cere, repetă rabinul cu blîndețe; legea care-ți poruncește să nu te abați din drumul pe care trebuie să pășesci un om bun.

ÎN A DOUA ZI DE ȘAVUOT

Potrivit tradiției, în a doua zi de Șavout credincioșii se duc în pelerinaj la mormîntul regelui David, ce se află într-o pesteră pe muntele Sion din Ierusalim. Căci un text talmudic afirmă că regele-poet s-a săvîrșit din viață în această zi. Numeroase sînt legendele pe care poporul le-a țesut în jurul morții lui David.

„Simțindu-se bătrîn și cu puteri slăbite, David fu cuprins de teamă că ar putea muri pe neașteptate. El se rugă lui Dumnezeu, implorîndu-l să-i dezvăluie ziua morții. Iar Domnul i se arătă în vis, spunîndu-i: „David, fiul meu, ruga ta a ajuns pînă la mine, dar doriința ta nu poate fi împlinită. Căci nici un muritor nu trebuie să șie dinainte ziua morții”.

Iar David s-a rugat atunci: „Doamne, arată-mi măcar în care zi a săptămînii îmi va sosi sfîrșitul!” La aceasta i se răspunde că va muri într-o sîmbătă.

Regele David se întristă nespunzînd aceste. Tare n-ar fi vrut să moară în această zi, mai întiu pentru a nu turbura celorlalți bucuria sîmbetei, iar apoi pentru că trupul său să nu aștepte o zi întreagă pînă să fie dus la locul de veci.

De aceea, începu să se roage ca ziua morții să fie duminică.

„Nu, nu vei putea muri duminică, deoarece această zi a fost stabilită ca începutul domniei fiului tău, Solomon”.

„Dacă-i așa, atunci să mor vineri”, insistă David.

„Nu se poate, răspunde Domnul, nu vei muri înainte de timp. Sorocul morții tale e sîmbătă”.

Văzînd că rugăciunile sale nu pot schimba firea lucrurilor, David alese altă cale. El hotărî să nu-i îngăduie îngerului morții să se apropie de sufletul său.

În fiecare sîmbătă, David se încheia într-o încăpere izolată, unde studia Tora, fără a întrerupe învățatura nici măcar pentru o clipă.

Sosi și sîmbăta sortită a fi ziua morții lui David. Dar îngerul morții nu se putea apropia pentru a-i lua sufletul, căci David era cufundat în studiul Torii, de care nu se deslipea nici pentru o clipă. Văzînd aceasta, îngerul recuse la un șiretlic. El se prefăcu într-o fur-

VALOAREA ÎNVĂȚĂTURII SFINTE

INVĂȚĂTURĂ: CEL MAI PREȚIOS BUN

„Căci bun e cuvîntul ce vi l-am dăruit” (Proverbe 4-2). Stau doi oameni, purtînd fiecare în mînă cîte o haină. Cînd s-au înțeles să schimbe între dîșii hainele, ceea ce are unul în mînă, n-are celălalt. Fiecare rămîne tot cum era înainte, cu cîte o singură haină în mînă. Cînd e vorba însă de învățatură, dacă doi oameni învăță unul de la celălalt cîte o noțiune, fiecare din ei se îmbogățește cu cîte o cunoștință nouă, pe lingă cea veche.

Într-o corabie călătoreau o dată mai mulți negustori care transportau numeroase mărfuri. Se afla cu dînsii însă un om care, fără a poseda nici un fel de marfă, le spunea mereu celorlalți: „Marfă mea e mai bună ca a voastră”. Ceilalți rîdeau de el. Într-o zi se pomeniră cu niște pirai care jefuірă corabia. Fără pînă, fără haine, călătorii debarcară, în sfîrșit, într-un port. Omul nostru, însă, își îndreptă pașii spre casa de învățatură și începu să învețe cu locuitorii portului. Aceștia cînd văzură cît de învățat e, îl primiră cu multă cîrmă. El gîzduiră și îi dădură toate cele trebuincioase. Negustorii ceilalți exclamară atunci: „Adă acum înțelegem cîtă dreptate ai avut cînd spuneai că marfa ta e mai bună decît a noastră!”

(Midraš Șir-Hasirim)

VASUL PLIN ȘI CEL GOL.

Nu se poate asemui hrana fizică cu cea spirituală. În ceea ce privește cea dinții, dacă un vas e gol, poți turna într-însul alimente; dacă e plin pînă la vîrf, nu mai poți introduce nimic într-însul. La învățatură lucrurile se prezintă invers. Dacă vasul e gol, dacă în capul omului e un vid, greu e să poți să torni știința în el. Cu cît e însă mai plin, cu atît mai multă cultură se află într-însul, cu atît mai nesfîrșită e capacitatea lui de a și-însuși, meru și meru alte noțiuni.

INVĂȚĂTURĂ ȘI FAPTA.

(Prolucrare după Berahot 40)

Rabi Eliezer ben Azaria spunea: „Cu ce se aseamănă cel ce posedă multă învățatură și puțină faptă bună? Cu un copac care are crengi bogate și rădăcini puțințe, iar cînd se abate un vînt puternic, îl răstoarnă. Cu ce se aseamănă cel ale cărui fapte bune întrec învățatura ce o posedă? Cu un copac cu crengi puțințe dar care are, în schimb, multe rădăcini. Chiar dacă s-ar revărsa asupra lui cea mai vijelioasă furtună, nu-l va putea urci din locul său.”

(Avot VI)

Festivitatea de Lag Baomer

În seara zilei de 2 mai a.c. (18 Iiar 5732) la templul coral din București a avut loc festivitatea tradițională de Lag Baomer. Au participat Eminența Sa d. Șef rabin dr. *Moses Rosen*, prim rabin *I. M. Marilus*, conducătorii Federației și ai Comunității evreilor mozaice din București, enoriași.

Serviciul divin a fost oficiat de d-nii cantor *W. Harnik* și *A. Jucovski*, acumpianiți de corpul templului, dirijat de maestrul *A. Schwartz*.

Predica a fost rostită de Eminența Sa d. Șef rabin dr. *Moses Rosen*. Domnia Sa a făcut o amplă incursiune istorică, spre a scoate în evidență semnificația zilei, oprindu-se asupra personalității

lui rabi Șimon Bar Iohai, al cărui *iar-țait* este prăznuit în această zi. Tradiția obștei bucureștene cere ca în această zi să fie pomeniți defuncții rabini și descendenții de cult care au slujit comunitatea, precum și eforii, enoriașii și oamenii de bine înscrisi în *Pincasul*, cronica templului coral. Acestora, d. Șef rabin le-a consacrat, în predica rostită, un vibrant omagiu postum. Numele lor a fost citit, rînd pe rînd, de la amvon de către d. Șef rabin, în tăcerea plină de reculegere a asistenței.

Solemnitatea s-a încheiat printr-un *Kadiș*, rostit într-o odihnă veșnică a tuturor acelora care au slujit cu credință și dăruire obștea noastră.

MOȘE PRIMEȘTE TORA

(Urmasre din pag. III-a)

cu ce mă dăruiesc și Eu ție. Nu sint ce regea pămîntului care ordonă slugilor, dar care el nu le dă ascultare; dacă tu îmi ordoni, profetul meu, în virtutea Legii mele, Eu, stăpînînd tîu, în virtutea Legii mele, te voi asculta. Și, acum adă-ți aminte că Tora mea e justiție și iertare; căci dacă n-ai fi decît iertare, păcatul n-ai nimic n-ai? Și dacă n-ai fi decît judecată, cum n-ai distruge justiția pe păcătos? Ci, dacă-ți este îngăduit să Mă privești față în față, cînd obrazul meu va fi justiție, al tîu va fi iertare."

„Și cum Moșe primea cu mîinile sale tablele de safir, splendoarea Torei îi lumină chipul și această splendoare nu-i mai părăsi fața. Și binecuvînta Tora, zicînd: „Binecuvîntată fii Tu, Eternel, Dumnezeul nostru, care alegi Legea ta și poporul tîu și care binecuvîntezi poporul tîu cînd acesta alege Legea ta”.

Dar, împrejurul lui Samuel s-au mai ivit și alți îngeri: Af, ingerul mîniei; Hemah, al furiei; Dumah și Mavei, Raghel, Baniel și Ierahmel; și cu el țipau toți, Arielim, Malakim, Hasmalim, Rasîșim, Sinanîm și Ofanîm: „Rege al Lumii, vrei să încredințezi pulberii și neantul lui Tora născută înainte de a fi mările și decalurile, Tora, înțelepciunea ta, teazaurul, înfîntul Tîu?” — „Răspunde-le”, spune Cel Etern lui Moșe. „Mă vor arde cu respirația gurii lor”. — „Ia tronul gloriei mele și răspunde-le”.

Atunci Moșe vorbi: „Ce cuprinde această Tora pe care Dumnezeu mi-o va da: *Eu sint Cel Etern* Dumnezeu tîu, care te-a scos din țara Misraim, din casa sclaviei; ai fost voi în Misraim, îngeri ai cerului, ai servit voi pe Farao? Nu vei avea alt Dumnezeu; locuiri voi printre idolatri, aveți nevoie să vă sfîș-

o sfinți; care e munca voastră, spre a cere odihnă? *Vei onora pe tatăl și pe mama ta*; unde sint tații și mamele voastre? *Nu vei ucide, nu vei jura, nu vei face ticăloși*; cunoașteți voi furtul, crima, desfrîul? Tora cerului e făcută pentru pămînt, să coboare deci pe pămînt!”

Dar toți îngerii se îngărmădeau în roșuri de flăcări, vrînd să-l nimicească pe Moșe. Atunci Dumnezeu aruncă pe umerii profetului mania gloriei nevăzute și-i spusese: „Coboaară!” Și Moșe cobori, ducînd în brațe tablele Torei și pe chipul său splendoarea Torei.

În același ceas, după rabi Iohan ben Levi, Satan se prezentă în fața Celui Etern și-l întrebă: „Rege al lumii, unde e Tora?” — „Am dat-o pămîntului”. Satan se duse și se întrebă pămîntul: „Unde e Tora?” Pămîntul răspunse: „Domnul singur îi cunoaște calea, el singur îi știe locul”. Merse la mare, care-i surîgă: „Nu e la mine”; la prăpastie, care-i strigă: „Nu e cu mine”; la ciună și la moarte care-i strigă: „Am auzit vorbindu-se de ea, dar unde este nu știu”. Satan se reîntoarse la Dumnezeu zicînd: „Rege al lumii, am căutat Tora pe tot pămîntul și n-am găsit-o”. „Du-te la fiul lui Amram”.

Satan se duse la Moșe, care cobora muntele și-l întrebă: „Unde este Tora pe care ți-a dat-o Cel Etern?” Ci, Moșe, care o ascunsesse sub mania nevăzutei gloriei, răspunse: „Cine sînt eu ca Dumnezeu să-mi dea Tora?”

Atunci Dumnezeu certă pe profet, zicîndu-i: „Cum fiul meu, ai mințit?” Dar Moșe răspunse în fața lui Dumnezeu: „Rege al lumii, ai avut un teazaur ascuns de care te bucuri în fiecare zi; și eu să-mă fălăsc că am acest teazaur?” Și Dumnezeu spuse slujitorului său: „Pentru că te simți mic în fața Torei mele, iată: va purta numele tîu”. Astfel precum stă scris: „Aduceți-vă aminte de Tora lui Moșe, și rămăși idolii? Adu-ți aminte de Sabat, spre a slujitorului meu”.

Moșe primește Tablele legii (gravură)

MĂRTURII ALE SOLIDARITĂȚII UMANE

A apărut recent studiul „Mișcarea antifascistă și revoluția populară în Banat”. Capitolele „Pentru apărarea democrației și independenței naționale (1933—1940)” și „Împotriva dictaturii fasciste și a războiului hitlerist (1940—1944)” sînt elaborate de conferențiarul universitar William Marin iar capitoarele „Începutul unei ere noi (1944—1945)” și „Banatul în anii puterii populare (1945—1970)” de conferențiarul universitar George I. Oancea.

În subcapitolul „Comuniștii, inițiatorii și promotorii mișcării antifasciste” autorul arată că la 28 august 1932, în sala „Novotny” din Timișoara s-a ținut o mare întrunire antirăzboinică cu participarea unui număr de 1 500 orașeni și săteni, la care au luat cuvîntul intelectuali democrați, muncitori comuniști și oameni ai muncii români, germani, maghiari și evrei. Cu acest prilej s-a constituit un comitet provizoriu de apărare a păcii, din care făceau parte și dr. Victor Deznai, directorul liceului evreiesc, Estera Magyar, profesoară de balet și Ștefan Herczka, zărist. În același subcapitol se arată că din anul 1932 ziaristul comunist evreu Laszlo Izsak a avut sarcina de a ține legătură cu scriitorul democrat Zoltan Franyo (laureat al premiului „Gottfried von Herder” în anul 1970) directorul cotidianului „6 orai ujsag” (Ziarul de la ora 6). Mai tîrziu, între anii 1938—1940, acest ziar a stat sub îndrumarea directă a Partidului Comunist Român. Printre organele de presă antifasciste ale perioadei interbelice sint evidențiate „Înfrățirea”, condus de directorul Simion Dreser și redactorul-șef George I. Demian, precum și revista evreiască „Uj Kor”.

În subcapitolul „Organizarea și dezvoltarea rezistenței antifasciste” se arată că dintre evreii bănățeni în presa ilegală antifascistă s-au remarcat dr. Iosif Bogdan și Teodor Vlad; în organizația antifascistă, dr. Andrei Gartner, Olga Deutsch, Elisabeta Uiyarik, Izolda Erdelyi, Izidor Schönberger; în organizația Apărarea patriotică Gizela Stein, Pavel Silard, Elia Ungar, Rozalia Feldman, Ignatie Deutsch, dr. Dezideriu Merklei, Odón Filipp, Clara Tiegermann; iar în Uniunea Tineretului Comunist Victor Feldmann, Ladislav Schönberger, Ladislav Weiss, Iolanda Spiegel și mulți alții. În continuare se relatează că în lagărele fasciste de muncă forțată pentru evrei au fost săvîrșite numeroase acțiuni de sabotaj. Bunăoară, în lagărul de la Nevoiași, unde se lucra la construirea liniei ferate Deva-Brad, un grup de evrei antifasciști a stricat un compresor de 120 cai putere, prin adăugarea de motorină în uleiul de uns.

Semnatarul acestor rînduri ține să menționeze, din constatări personale, că în lagărul de la Pincota, dr. Iosif Bogdan, în calitate de medic al lagărului, declara inapți de muncă și trimețea la vatră pe oameni sănătoși. În lagărele de la Pincota și Calea Șagului Laszlo Izsak desfășură propagandă antifascistă. În lagărul de pe Calea Șagului Victor Feldmann (azi inginer — fiul prim-rabinului din orașul Sînicolaul Mare — colecta bani pentru Ajutorul Roșu.

Studiul semnalat zugrăvește manifestările de solidaritate ale poporului român cu evreii prigoniți. Așa este arătat că la 26—28 septembrie 1942, la Berlin s-a hotărît ca toți evreii din România să fie concentrați în apropierea orașului Adjud,

de unde ar fi urmat expedierea a cîte 2 000 de evrei la fiecare două zile în lagărul de exterminare de la Bergen-Belsen. Printre personalitățile influente care au luat apărarea evreilor și au zădărnicit deportarea lor, se aflau mitropolitul Bălan al Ardealului, dr. Stroescu, medicul personal al lui Antonescu și mulți alții. La rîndul lor, protopopul Ioan Dascăl, avocatul Petru Pană, și locotenentul Ilarion Albu au transportat pachete cu alimente și bani evreilor din lagărul de la Obudocva. Evreii scoși să curețe zăpada pe străzi erau întîmpinați cu pîine și mincerea caldă de către populația românească. Cîțind „Revista cultului mozaic” din 15 mai 1969, volumul arată că primejdindu-și viața muncitorul Ioan Oșan din Baia Mare a ascuns în casa sa pe evreul Izsak, salvîndu-i viața; ceferistul Alexandru Vaidia, tot din Baia Mare, a salvat viața evreului Singei și a celor patru copii ai săi, iar țărantul Al Rilco din Carei a smuls morții pe Helena Grîn și pe fetița ei.

prof. L. DUNAJECZ

Rabinul MEIER HALEVY מײזל

La Paris a încetat din viață, la vîrstă de 72 de ani, rabinul dr. Meier Halevy.

Născut la 21 martie 1900 la Piatra Neamț, și-a făcut studiile religioase și laice în țară și la Paris, unde a obținut titlul de doctor în litere.

A fost mulți ani rabin în sinul comunității evreiești din București. A desfășurat, de asemenea, o utilă activitate publicistică, colaborînd la numeroase ziare și reviste evreiești. A publicat, în limba română, culegeri de texte biblice și talmudice și o carte despre Moșe.

În ultimii 10 ani a trăit la Paris, fiind rabin al sinagogii des Tournelles și profesor al seminarului evreiesc.

DECESE

În perioada 26 aprilie — 10 mai 1972, în cîmîntele Comunității evreilor mozaice din București au fost înhumați următoarele persoane: Balter Hana (87 ani), str. 13 Decembrie 13; Samuel Monel (63), Enăchică Văcărescu 43; Klein Mita (55), Calea Rahovei 107; Văleanu Amalia (75), B-d N. Bălcescu 36; Iliescu Rasela (80), Calea Moșilor 133; Andor Adolf Hollos (80), Labirint 118; Abrancu Avram (73), Calea Dudești 10; Roman Sac (54), Radu Constantin 10; Chisler Maria (78); B-d Magheru 46; Barta Gabriel (48); B-d Republicii 37; Smilovici Malvina (79), Turbinici 25; Propper Bela (73), Nerva Traian 41; Leibovici Jtic Moise (72), Sf. Ion Noi 1; Falkenflück Abram Aizic (73), Valeriu Braniste 23; Lăzărescu Aurelia (65), Ana Davila 7; Zonsenchein Sofia (84), B-d Magheru 23; Steinfeld (78), C. F. Robescu 11; Svictur Iancu (77), Vasile Toneanu 28; ing. Klang Josef (80), Poenaru Bordea 20; Rotman Sura (72), Justiție 29; Catz Aron (73), intr. Șulea 8; dr. Weesler Alex. (85), Str. dr. Șion 6; Taubman Rachmil (76), Anastasie Panu 42; Lupu Iosub (67), Dudești 102; Herscovici Perla (83), Hristo Botev 44.

Centrul spiritual de la Iavne

După distrugerea centrului politic și spiritual din Ierusalim (anul 70 e.n.), a luat ființă un centru spiritual la Iavne, în Iudeea. Crearea acestui centru a fost opera lui rabi Iohan ben Zakai. Era unul dintre cei mai mari învățați din Ierusalim. În timpul asediului, discipolii săi l-au scos din oraș într-un sicriu. El se înfățișă înaintea lui Vespasian, îi prevesti că într-un viitor

apropiat va fi ales împărat al Romei și-i ceru să-i dăruiască Iavne și familia lui rabi Gamliel Hanasi.

Vespasian îi îndeplinea dorința. La Iavne se aflau învățați și în perioada anterioară distrugerii templului, dar cei mai mulți au venit după aceasta. Rabi Iohan ben Zakai, care se afla în fruntea marelui tribunal din Iavne, căută să-i dea autoritatea ce o avusese înainte Sanbedrinul din Ierusalim. El se afla în fruntea școlii de învățatură religioasă.

După moartea lui rabi Iohan ben Zakai (prin anii 80—85 ai erei actuale) fiul lui rabi Simon, rabi Gamliel, s-a aflat în fruntea marelui tribunal și a școlii din Iavne. În vremea lui, poziția centrului de la Iavne s-a consolidat și întărit. Rabi Gamliel s-a ocupat și de chestiuni de stat. El s-a adresat de mai multe ori autorităților romane, spre a obține abolirea decretelor potrivnice poporului. Gamliel a activat în vremea lui Traian, dar se pare că n-a mai apucat răscoală din perioada acestuia (anii 115—117 e.n.).

BRIT IVRIT OLAMIT

Citiți în pagina a 12-a textul în limba ebraică.

CURIOZITATE CALENDARISTICĂ

După cum se știe, anul acesta sărbătoarea de Purim a căzut la 29 februarie. Acest lucru s-a întîmplat ultima oară acum 144 de ani (în 1828) și se va repeta din nou peste 152 de ani, adică în anul 2124.

AȘEZĂMÎNT EDUCATIV

Hen, prescurtare de la Hinuch Nashim, este un așezămînt educativ feminin, recent înființat la Londra. Cursurile au loc de două ori pe săptămînă. Ele au ca temă iudaismul și Biblia, istoria evreilor, literatura ebraică.

Rabinul Joachim Prinz septuagenar

Rabi dr. Joachim Prinz septuagenar! Pentru numeroșii săi prieteni și admiratori gândul că eminentul conducător spiritual a ajuns la vârsta psalmistului este nu numai o sursă de bucurie ci și de reflecție și rememorări. Un întreg capitol — dintre cele mai dramatice — de istorie contemporană a evreilor germani se leagă de acest nume. Căci alături de dr. Nahum Goldman, de Gerhard Riegner și de alte câteva personalități proeminente, dr. Joachim Prinz se află de jumătate de secol în centrul celor mai însemnate evenimente ale istoriei evreiești contemporane.

Avea 23 de ani când a devenit rabin la Berlin. Erau anii complicați de după primul război mondial, când Europa și lumea întreagă — abia ieșită din facerea complutului cataclism — traversa o perioadă de criză adâncă, îndreptându-se în mod implacabil spre un al doilea cataclism, incomparabil cu proporții cu cel precedent. În Germania, forțele obscure ale urii și intoleranței deveneau pe zi ce trecea mai insolente, mai amenințătoare. În aceste condiții precare i-a fost dat tânărului rabin să-și înceapă sacerdotul. Om de o mare tărie morală, cu o solidă cultură religioasă și universală, a înțeles că menirea sa este să-și pună toate darurile cu care l-a înzestrat cerul în slujba credinței și a poporului său. În concepția lui Joachim Prinz, credința nu este și nu poate fi o categorie abstractă, ca este vite în măsură, în care răspunde aspirațiilor credincioșilor, nevoilor lor de a afla răspuns la întrebările esențiale ale existenței. Prin această concepție, el se situază pe linia celor mai valoroase tradiții rabinice și spirituale evreiești.

măreau să-i demoralizeze, să-i dezarmeze moralmente pe evrei. Ca un antidot la otrava pe care nazii o difuzează zilnic la adresa evreilor, dr. Joachim Prinz folosește verbul, condeiul, amvonul, catedra, cartea, spre a scoate în evidență fața adevărată a religiei, eticei și culturii evreiești, spre a reda obștei sentimentul demnității și al încrederei în sine însuși. Concomitent cu activitatea această sfințită, sacerdotă, rabinul Joachim Prinz desfășoară o binecuvântată muncă practică, de salvare a coreligionarilor din infernul hitlerist. Cu sprijinul Congresului Mondial Evreiesc și al altor organizații, reușește să scoată mii de evrei din cel de-al treilea Reich, salvându-i astfel de la moarte. Din motive lesne de înțeles, această activitate este dusă în mare parte pe ascuns, astfel că multe din aspectele ei mai sînt încă și azi prea puțin cunoscute. Fără îndoială că ea va forma obiectul cercetărilor celor ce vor dori să scrie istoria acelor ani.

Cu unul din ultimele transporturi părășește el însuși Germania nazistă. Făcuse tot ce fusese omenește posibil spre a-și mingia, îmbrăbata și salva frații. În urma sa s-a dezlănțuit uraganul nimicitor al războiului, din care poporul nostru avea să iasă amputat cu o treime.

De egală parte a oceanului, rabinul Joschim Prinz își continuă munca sfințită. Zi și noapte alertează opinia publică, relatează ceea ce știe despre prigoana nazistă, cheamă pe toți oamenii de bine să sprijine lupta nobilă a forțelor antifasciste.

Iar atunci când fascismul, dusmanul de moarte al poporului evreu și al tuturor popoarelor dornice de libertate este zdrobit, viața ridică alte probleme, consecințe a teribilei încercări. Supraviețuitorii ghetourilor și al lagărelor de concentrare trebuie ajutați să-și refacă viața, căminul lor — construit ca o necesitate istorică și ca o compensație pentru suferințele îndurate — trebuie sprijinit și ajutat să se consolideze. Împreună cu ceilalți conducători ai Congresului Mondial Evreiesc, dr. Joachim Prinz se angajează pe această cale istorică, urmare logică a întregii activități anterioare.

Cel care duce o asemenea existență plină, aproape că nici nu are timp să bage de seamă scurgerea timpului. Nici el și nici cei din jurul său. Așa se face că vestea despre împlinirea vârstei de 70 de ani de către rabinul Joachim Prinz a venit oarecum ca o surpriză. O surpriză îmbucurătoare, un răgaz festiv într-o existență dăruită luptei sfinite pentru credință, popor și idealurile nobile ale umanismului.

INTERVIURI ACORDATE DE D. ȘEF RABIN

În ultimele zile, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a acordat interviuri în legătură cu diferite aspecte ale vieții colectivității evreiești din România d-lor: *David Barrington*, de la National Broadcasting Corporation (SUA); dr. Karl Neumann, trimisul televiziunii vest-germane; *Bernard Margueritte*, trimisul ziarului „Le Monde”; *Michel Solomon*, redactor al revistei „L'Express”; *Serge Romensky*, corespondentul agenției „France-Presse”; trimisului special al ziarului „Washington Post”; *Peter Grose*, de

la „New York Times”; *Mark Hopkins*, de la postul de radio „Voice of America”; *Shlomo ben Israel*, corespondentul ziarului „Forverts” din New York și al postului de radio WEND; *Schmidt-Hawer*, corespondentul radio-difuziunii vest-germane A.R.D.; *Neuman Israel*, trimisul ziarului „Davar”; *David Ghileadi*, de la „Maariv”; *Meir Zait*, redactorul șef al ziarului „Viața noastră”; *Herman Schor*, de la „Al Hamishmar”; *B. Balti*, de la ziarul „Kol Haam” din Israel.

ÎN ACEA ZI...

(Urmare din pag. I-a)

me din pustietate în paradisi. Oamenii l-au izgonit, însă, din domeniul realizărilor concrete spre sferele abstracțiunii. Adam, prin lăcomia lui, Cain, prin fratricidul lui, generația potopului prin fărâdelegile ce le săvârșea, acea a turnului Babel prin trufia ce o rodea, toate patimile și slăbiciunile bietei ființe umane goneau mereu acest cuvânt al adevărului și al dreptății tot mai sus, spre cer. Pentru toți cei ce voiau să rămână robi ai instinctelor primare era mai comod ca ecoul acestui cuvânt să rămână cât mai îndepărtat. Abraham, însă — continuă să ne povestească aceiași înțelepți — cu a lui nemărginită dragoste de oameni; Ithac, cu al său nestăvilit spirit de sacrificiu; Iacov, cu a sa nepotolită sete de învătătură;

Iosef, cu a sa neasemuită fidelitate, au rostit din nou acest cuvânt, năzuind să-l readucă acolo unde fi este locul: în suflet și în conștiința oamenilor.

Decalogul a reabilitat acest cuvânt. Minunea cea mare întâmplată în acea zi nu constă numai în faptul că el a răsunat ci, ceea ce e mult mai impresionant, într-aceia că un norod întreg l-a înțeles și l-a însușit. De atunci încoace el a rămas săpat nu numai în piatra Tablelor Legii, ci și în inimile purtătorilor săi.

El ne înaripează elanul cu care ne avîntăm spre zărilor libertății tuturor oamenilor, el ne oteșteși voința de a cimentăm din ce în ce mai puternic sentimentul solidarității și unității umane, el ne călește energiile în munca pentru orînduirea dreptății pe acest pămînt.

Templul lui Herodes

„Distrus de Titus în anul 70, 90 de ani după construirea lui, zidurile sale par a fi fost reconstruite de către împăratul Adrian, în scopul de a-l transforma într-un sacru pămînt închinat lui Jupiter. În cursul unei asemenea ceremonii a izbucnit revolta lui Bar Kohba, în anul 132. Rebelii, care l-au început au înregistrat victorii, au fost timp de trei ani și jumătate prea absorbiți de lupte pentru a se gândi la refacerea zidurilor. După înăbușirea războaii, Ierusalimul a fost interzis evreilor. Chiar cînd, spre sfîrșitul secolului al II-lea, relațiile cu Roma s-au ameliorat, nu există nici un indiciu că activitatea la zid s-ar fi reiat. Între timp, centrele de populație evreiască s-au deplasat spre Galil.

Cînd împăratul Constantin s-a convertit la creștinism, în secolul al IV-lea și templul a căzut în paragină, s-a considerat că s-a împlinit profecția care prevestise distrugerea lui. Situația s-a schimbat cînd Iulian a devenit împărat. El a îmbinat toleranța față de evrei cu ambiția de a deveni figura centrală a imperiului roman. Pe lângă aceasta, el a conceput planul unei campanii împotriva parților, în care scop a căutat să-și asigure sprijinul comunității evreiești care se constituise între Tigru și Eufrat după distrugerea celui de al doilea templu. Iulian a fost asasinat doi ani după încoronare. În urma acestor evenimente, planul de reconstruire a templului a trebuit să fie abandonat.

Cînd perșii cuceriră Ierusalimul, evreii au început din nou să sperie. Inițial ei au promis evreilor că le vor permite să reconstruiască templul, dar în anul 617 reveniri asupra promisiunii, preferînd să-și îmbunătățească relațiile cu Bizanțul. Între timp, construcția lui Herodes a suferit mari distrugerii în lupta dintre perșii și apărătorii orașului, masași pe Muntele Templului.

În anul 628 perșii au fost alungați și bizanținii s-au reîntors în Ierusalim, dar numai pentru o scurtă perioadă. Ei au fost din nou gozniți de musulmani care cuceriră orașul, hotărînd să stabilească la Ierusalim centrul spiritual al islamismului. Atunci au fost construite moscheea El Aksa și Domul său. Cînd în urma unui cutremur, o parte din lucrările de refacere au avut de suferit, musulmanii au văzut în aceasta un semn divin și au abandonat ideea inițială, concentrîndu-se asupra

Bagdadului în următoarele secole, alte cutremure au produs noi avarii zidului templului. Soliman magnificul, puse să se repare zidul de răsărit, incorporîndu-l în incinta noului oraș.

Zidul de apus, a fost în toate timpurile cel mai sacru loc al evreilor, care vin și azi din toate colțurile lumii să se roage, retrînd episoadele unui trecut bogat.

În a doua zi de Savuot

(Urmare din pag. I-a)

tună naprasică, pătrunse în grădina palatului și începu să scuture și să frîngă pomii. Auzind zvon naprasic, David se ridică de la locul său spre a vedea cine cutează a rupe crengile în zi de simbătă. Pășind așa pe scară, el întrerupse o clipă sirul gândurilor pioase și de această clipă se folosi ingerul pentru a-i lua sufletul.

Lucrul s-a întâmplat așa: cînd a pus piciorul pe scară, o treaptă s-a frînt iar David căzu și se stîsne din viață. Ingerul apucă grabnic sufletul, se înălță la cer, drept spre scaunul celui Atotputernic. Iar o voce cerească repetă ultimile cuvinte ale lui David: „Nimeni nu se poate pune împotriva și nici nu poate schimba voia Domnului”.

Între cit ziua de simbătă David și-o trecea departe de ceilalți, nimeni dintre ai săi nu aflase de moartea lui și cadavrul nu ar fi fost descoperit decît seara. Dar ceva neobișnuit se întâmplă atunci. Deasupra patului lui David atrîna o harfă, cu care regele își acompania psalmii. Iar în clipa în care David căzuse la pămînt dîndu-și sufletul se surni o adiere care făcu să vibreze coardele instrumentului. Curtelui auzură cu toți acordurile triste ale harpei și se cuceriră.

„Cine e acela care se încumetă să cînte?” se întreba cu spaimă și uimire. Căci toți știau că regele nu cînta în zi de simbătă.

Mai marii curții pătrunseră în încăpere, spre a-l descoperi pe cel ce cîntă. Spre neputsa lor uimire văzură că harpa cîntă singură. După ce-și reverență din uimire porniră să-l vestească pe rege și așa l-au găsit zăcînd fără viață sub scările palatului.

Iar Solomon trimise solie Sanhedrinului, cerînd răspuns dacă îi este îngăduit, să pună mina pe cadavrul părintelui său în zi de simbătă, pentru ca razele arătătoare ale soarelui să nu-l atingă. Dar o minune se întimplă și un stol de vulturi se ivi din înalțul cerului. Cu aripile larg desfăcute păsările acoperiră cerul, ferind cadavrul de razele de foc.

Această legendă, transmisă din generație în generație, face parte din salba de frumuseți cu care poporul evreu a împodobit amintirea sfințită a psalmistului.

Mesajul adresat de Eminența Sa d. Șef rabin dr. MOSES ROSEN

Către Temple Bnai Abraham of Essex County, New York

În numele Federației Comunităților Evreiești din România, și în numele meu personal, precum și într-acei al soției mele, vă exprim călduroase felicitări pentru minunata inițiativă ce ați luat de a sărbători cea de a 70-a aniversare a distinsului Dv. conducător spiritual, rabi dr. Joachim Prinz.

Sărbătoarea aceasta nu e numai a voastră, ci și a întregului popor evreu, căci de zeci de ani rabi dr. Prinz nu e numai îndrumătorul congregației Dv., ci și al maselor evreiești din toate părțile lumii, care privesc spre el cu admirație, cu dragoste, cu deosebit respect.

El a pus în slujba iudaismului o cultură generală și evreiască excepțională, talent retoric captivant, integritate morală și putere de sacrificiu, dragoste neînămurată pentru omul în suferință și dinamism inegalabil în apărarea celor oropșiți și umiliți, fără deosebire de rasă și sex — last but not least — un farmec personal care îl face să câștige deîndată sufletele și să le împărtășească din căldura personalității sale.

Aventurîndu-mă în înșirarea calităților morale ale rabinului dr. Joachim Prinz, îmi dau seama că acesta e un domeniu vast și greu de cuprins. Nu pot rezista tentației de a aminti în legătură cu aceasta, o anecdotă populară evreiască despre un „schaden” citruia tinărui, care căuta o soție i-a cerut să-l recomande o fată care să fie și frumoasă, și inteligentă, și bogată și cultivată și cu multe alte calități. Peșterii o răspuns: „Cu atîtea calități, eu fac cinci partide, nu una singură”.

Într-o vreme în care iudaismul trece printr-o grea lipsă de conducători, este o adevărată șansă singură noi să avem în frunte oameni care ar putea crea atîtea conducători într-unul singur, care să le sintetizeze pe toate.

Poporul evreu de pretutindeni are deci nevoie ca dr. Joachim Prinz să fie în deplină sănătate și vigore, să-și păstreze mulți ani nealterate marile sale calități, spre a le pune mai departe în serviciul lui Israel, al întregii împărășii evreiești, al luptei contra segregăției rasiale de orice fel, a păcii între popoare.

Dr. MOSES ROSEN

Șef rabin și președinte al Federației Comunităților Evreiești Mozaic din România

CEREMONIA DE KABALAT ŞABAT DE LA TE...

(Urmare din pag. 1-a)

discătorul nostru spiritual rosteşte acum o profundă şi bogată alocuţiune ocazională. Salutul către înaltul oaspete şi celelalte persoane oji-

Cuvîntul d-lui Şef rabin dr. Moses Rosen

În vremea când Bet Hamikdaş, lăcaşul cel sfânt, dăinuia la Ierusalim והקדוש המקדש והבית החרב — ne spun învăţăţii noştri în tractatul Avot — când mulţimile venite se îngheşuiau spre a-şi găsi loc în Casa lui Dumnezeu עומדים לפניו cind pietatea şi evlavia le inundau sufletele, se întâmpla miracolul :

מישהו היה נשחיתים ei nu mai simţeau vreo lipsă de spaţiu, ci dimpotrivă „se închinau în voie”, iar „niciodată nimeni n-a spus מהךקר לו mi-e îngust locul în Ierusalim”. Ierusalim a păşit acum în acest sfânt sanctuar central al obstei noastre. La fel ca şi atunci, cine dintre noi ar putea spune צר לי המקום „mi-e prea strîmt locul”, păşind în acest templu şi cui nu i se umple sufletul cu o largă recunoştinţă către שוררנו „Cel ce veghează asupra lui Israel”, fiind fiecare dintre noi משחיתים רוחים „credincioşi şi care se închină în voie”.

Învăţătura iudaică are două componente: Agada, legenda, mitul, eposul şi Halaha, legea, normele de conduită, preceptele de comportare. Golda Meir a intrat de mult în Agada, în legendă. Dacă am vrea să precizăm momentul istoric cînd ea a păşit pe porţile legendei, l-am situa tot într-o sinagogă. Ei bine, dacă atunci Golda Meir a intrat în Agada, astăzi, cu prilejul participării ei la serviciul nostru religios, pasul ei o poartă pe cărările Halahiei. Într-adevăr, din toate părţile lumii evreieşti religioase, auzim de cîteva zile întrebarea halahică dacă unei femei îi vom putea da suprema cinste, aceea de a o întâmpina cu sulul Torei în braţe, dacă o femeie va putea urca pe altarul nostru...

Considerăm că în afara textelor religioase, consultate şi adincite de noi, care ne dau deplină încuviinţare spre a da un răspuns pozitiv la aceste probleme halahice, sîntem datorii a sublinia în legătură cu aceasta două aspecte.

Şefei Torii, sulul sfînt al legii, cartea aceasta cu care s-a identificat destinul nostru, care a fost scudipată împreună cu noi, care a fost ciopriţută împreună cu noi, care a fost arsă împreună cu noi în vremurile de restrişte, Şefei Torii aceasta, ale cărei 3100 surori au supravieţuit şi au ajuns, graţie nobilului gest de bunăvoinţă al guvernului român în sinagogile din Eretz Israel; Şefei Torii aceasta în întîmpinarea cui să fie purtată în haină de sărbătoare, decît într-o omuluri care înfaţisează cuvîntul profetului חתם ספר „מישהו היה נשחיתים” „Căci din Sion Torii va porni iar cuvîntul lui Dumnezeu din Ierusalim”.

În ceea ce priveşte עליה על הבימה „urcarea pe altar”, pe deasupra tuturor considerentelor halahice, cine altul decît omul care s-a străduiut şi se străduieşte zi şi noapte pentru a da „alia” atitor coreligionari, cine altul merită această cinste de a avea „alia” pe acest sfînt altar?

Începem în acest Şabat cartea Vajora, cartea sacrificiilor; terminăm lectura ei, după ce am evocat paginile de cutremurător blestem ale pericolei בריאות şi ajungem la limanul suferinţelor. După ce lectorul biblic a citit cu glas înţretăiat de suspine versetele holocaustului, în final acelaşi glas se ridică deodată, plin de încredere şi speranţă în viitor, şi intonează cuvintele: וברתי לכם אחבריתי יעקב ואחא בריתי יעקב ואחא בריתי אברהם „Vă voi aminti — spune Dumnezeu — legămîntul lui Iacov şi pe acel al lui Ithak şi pe acel al lui Avraham; voi aminti şi ţara” (Leviticul).

Cu acest verset — simbol al lui דורראשון — הורבה לנאולה ודרו אחרון — generatii a catastrofei şi al celei dintîii generaţii a mîntuirii, vă înfaţîşăm, respectată doamnă Meier, obştea aceasta a evreilor din România.

Iacov עמרד החורוה — înfaţîşător al Torei, al învăţăturii. Legămîntul său noi l-am păstrat cu sfinţenie. Vă vorbesc prin glasul meu cinci veacuri de învăţătură evreiască pe aceste meleaguri. Gaoni vestii, rabini înţelepţi, lumini ale culturii noastre, pe care să-l pomenim mai întîii? Pe Apter Ruv, rabi Iehosua Heshel, care a păstoriţ comunitatea din Iaşi, pe Malbim care a îndrumat obştea din Bucureşti, pe rabini din Satu Mare sau din Dej, din Paşcani, Buhuşi sau Ştefăneşti? Concomitent, pe ogorul învăţăturii, al culturii româneşti au lucrat cu spor intelectualii evrei. Pe cine să pomenim — pe Gaster, pe Iuliu Baraş, pe Şăineanu? Oameni de ştiinţă, scriitori, filozofi, poeţi evrei au adus cu cinste contribuţia lor la cultura acestei ţări.

Iacov — Torii; iată-i pe descendenţii ilustrelor generaţii de cărturari; iată-i aici,

ciule îl rosteşte în limba ebraică şi continuă în idiş, spre a se face înţeles de către toţi credincioşi. În privirea, pe chipurile tuturor se citeşte atenţia încordată cu care urmărit ficcare cuvînt.

în faţa domniei voastre, pe elevii şi elevle de la Talmud Torii, iată speranţa noastră, iată chezişia viitorului nostru. Ei învaţă limba sfîntă, pentru că din ea respiră marile valori etice ale iudaismului şi prin ea ei îşi pot afirma, odată cu loiala apartenenţă la tineretul generos al acestei ţări şi identitatea lor evreiască.

Ithak עמרד הנבירה — rugăciunea. Cele 130 de sinagogi care funcţionează în cele 70 de comunităţi, mărturisesc această fidelitate ce o păstrăm virtuţilor părintelui nostru Ithak. El a înfaţîşat în acelaşi timp şi spiritul de Akeda, de sacrificiu şi noi evocăm în acest chip sutele de mii de Akedor, de martiri ai obştiilor noastre, pe generoşii luptători pentru o viaţă mai bună a tuturor oamenilor care au căzut în această luptă dar au împlinit o străveche poruncă evreiască, aceea de a sta în slujba umanităţii, de a ne jertfi pentru cucerirea unui viitor fericit pentru toate popoarele.

Avraham עמרד גמילת חסדים — ajutorarea celor în nevoie. Comunităţile noastre, într-un program comun cu organizaţia evreilor americani „Joint”, poartă grija a peste zece mii de coreligionari bătrîni, bolnavi, mulţi dintre ei epave umane, rămăşiţe ale Auschwitzului. Respectîndu-le demnitatea umană, noi nu facem „filantropie”, ci le trimitem acasă ajutoarele băneşti, le acordăm hrana în restaurante rituale moderne şi săvîrşim astfel virtutea părintelui nostru Avraham. Caritatea צדקה Tzedaka, are în limba sfîntă aceeaşi expresie ca şi dreptatea צדק Tzedek, căci numai o caritate care face totul spre a împlini dreptatea, spre a restabili echilibrul social descumpanit al unui om merită numele de „Ghemilut Hasadim”.

Toate acestea, Torii — învăţătura, Avoda — rugăciunea, Ghemilut Hasadim — activitatea noastră caritabilă, toate acestea, sinagogile noastre, Talmud-Torii, restaurantele rituale, publicaţiile noastre, revista noastră în trei limbi română ebraică şi idiş, toate acestea sînt cu putinţă pentru că ne bucurăm de sprijinul, de înţelegerea şi de ocrotirea guvernului României socialiste, căruia îi exprimăm şi cu acest prilej calda noastră recunoştinţă.

Cu un profund umanism, problemele noastre specifice sînt rezolvate. La întrebarea care se pune dacă, da sau nu, este cu putinţă existenţa unei comunităţi evreieşti într-o ţară socialistă, modul înţelept şi drept cu care România tratează această comunitate este un răspuns elocvent şi neîndoielnic: Da! Este posibil ca evreii să trăiască în socialism, să fie loiali cetăţeni, constructori ai vieţii celei noi, luptători pentru pace şi dreptate socială şi în acelaşi timp bunii evrei, credincioşii Dumnezeului nostru, Torii noastre, neamului nostru, cetăţii lui Dumnezeu, Ierusalim Torii aşa cum evreul din Anglia poate fi un bun evreu şi un devotat cetăţean al ţării sale natale, tot astfel putem şi noi să ne iubim patria şi în acelaşi timp să nu abdicăm de la nici unul din înaltele noastre idealuri.

Cirmuitoarii de ieri ai României spuneau că sînt religioşi şi în numele lui Dumnezeu săvîrşeau tocmai ceea ce interzice Dumnezeu; ne prigoneau, ne umileau, ne ardeau sinagogile, ne ciopriţeau trupurile. Cirmuitoarii de azi sînt ateii, au o concepţie despre lume opusă celei pe care noi o avem, dar important e şi în aceasta ci ceea ce fac ei. Ei fac ceea ce cere Dumnezeu. Ei ne-au salvat vieţile, ei ne-au erdat demnitatea umană, ei ne respectă convingerile, ne asigură nestîngerita viaţă evreiască.

De acea, nu numai ca cetăţeni ci şi ca evrei avem datoria de a răspîndi un astfel de tratament cu un devotament neprecupeţit, cu o desăvîrşită loialitate.

Cuvîntul d-nei Golda Meir

E o lege naturală: cu cit inima e mai plină, cu atît mai greu îţi vine să vorbeşti. Din fericire însă, evreii se înţeleg între ei şi fără cuvinte. Vreau, totuşi, să dau glas simţămintelor pe care le încerc şi să vă spun că socotesc drept o mare favor faptul că mă aflu aici, printre voi, aducînd cu mine salutul din inimă şi nemărginită dragoste de la toţii evreii din Israel.

Sînt profund recunoscătoare guvernului român pentru invitaţia ce mi-a adresat-o de a veni spre a purta convorbiri în chestiuni de mare însemnătate, ca şi faptul că în această călătorie am posibilitatea să fiu împreună cu voi.

Am sosit la Bucureşti joi, Miercuri, şi acest lucru nu a fost precedat, căci proiectul era de acum un an, aşezările din Şomron (Zihron Iacov, Pardes Hana, Ghivat Ata)

הארץ זכור Versetul evocator al legămîntului cu cei trei părinţi se termină cu cuvintele care exprimă „legămîntul de Eretz”. Se împlinesc în acest an 90 de ani de cînd cei dintîii pionieri, haluţim, au pornit de pe aceste meleaguri spre a reaclădi pustietăţile biblicei ţări. Zihron Iacov şi Roş Pina au fost create de braţele acestora.

În continuare, Eminentă sa a spus: „Am tremurat pentru soarta voastră nu numai pentru motive religioase, nu numai din considerente naţionale, dar pur şi simplu pentru că fraţii şi surorile noastre, la propriu, se aflau în primejdie. יעקב חבל נלחמו

Poporul nostru e asemuit de autorul biblic unei şirme. O şirmă, oricît de lungă ar fi ea, de ar străbate continente, de ar pătrunde peste ocean, dacă atîngi unul din capetele sale, tremură celălalt.

De acea am urmărit cu sufletul la gură lupta voastră. Ne amintim acum de o glumă tragică din timpul marii catastrofe. Cîcă în vremea nazismului, doi agenţi provocatori întîlnind un evreu, au vrut să-i caute prin cină şi au început să-l clevetească pe Hitler, sperînd că vor determina pe evreu să facă la fel. Spunea agenţii că Führerul nu-şi ţine promisiunile, a făgăduit un şi să tunuri, a vorbit despre pace şi face război etc. Evreul nostru însă a replicat: „Domnilor, ce ne-a promis nouă, evreilor, ne-a dat. S-a ţinut de cuvînt.”

O amară şi îndelungată experienţă istorică ne-a învăţat că ceea ce ne-au făgăduit duşmanii, ei au împlinit iar dacă cineva ne-a ameninţat că ne va arunca în mare, trebuie să-l luăm în serios. Slavim lui Dumnezeu că nu mi sîntei însă ירביל כצאן ולכדו „viţele care se duc la tăiere” şi că sîntei în stare să vă apăraţi.

Am ascultat cu toţii aici, cu adîncă emoţie, corul Talmud-Torii cîntînd versetul din Psalmlו ודברך וזכרנוך חסדך „Ai ajutat Doamne poporul Tău şi binecuvîntează. Doamne, ţara cea sfîntă.” Distinsul cărturar, rabi Shlomo Zalman Shazar, preşedintele statului Israel, a îlmăcit acest verset spunînd că din el răsare ideea, pe care faptele o confirmă, ca o axiomă „cu noi” e cu putinţă ca poporul Torei să fie ajutat dacă ţara cea sfîntă nu e binecuvîntată, după cum nu se poate concepe ca aceasta să se bucure de binecuvîntare, fără ca poporul, în întreaga-i răspîndire, să fie mîntuit.

Binecuvîntarea ce v-o adresăm, respectată şi iubită doamnă Meir, domniei voastre şi întregului popor din Israel, se află cuprinsă tot în versetele capitolului biblic ce-l citim în acest Şabat, care încheie ומצוה בלשמו „care pune capăt cărţii sacrificiilor מנחות”.

Aceste versete exprimă năzuinţa şi rugăciunea noastră şi a noastră, idealul suprem pentru care luptaţi şi în care credeţi: נתתי שלום ואהבה „Pacea va fi dăruită Eretului מן הארץ ויהי רעהו ויהי אהבה” „fiara cea rea, legea junglei va înceta să domnească între popoare şi între oameni” וראינו מחורוה „Spaima va dispărea, veţi putea să vă odihniţi, fără a fi cuprinşi de teamă” ויהי שלום ורעהו „iar sabia nu va mai trece prin Eret”.

E binecuvîntarea care va împlini o coexistenţă paşnică cu toate popoarele care vă sînt vecine, astfel ca să puteţi împlini şi concluzia, exprimată prin versetul מוטב מוטב „Orice jug al împilării va fi sfărmat. Iolaletă veţi construi o viaţă în care יאלין „veţi paşi cu capul sus, cu şira spinării dreaptă, spre zările mult visate ale libertăţii şi dreptăţii pentru toate popoarele, pentru întreaga lume. Amen.”

La încheierea cuvîntării d-lui Şef rabin, corul templului intonează imnul de stat al Republicii Socialiste României, apoi „Hatikva”, imnul de stat al Israelului.

Este învitată să ia cuvîntul d-na Golda Meir. Şi domnia sa vorbeşte în limba idiş, fiind ascultată cu respect şi maximă atenţie.

doau mii de ani am fost împrăştiati prin popoarele lumii. Nu întodeauna lumea ne primii cu prietenie. Istoria noastră e plină de lacrimi şi sînge, dar şi de încredere luminată, nemărginită, în viitor. Mai am scămă plină de convingerea neştrămutată că vor rămîne evrei.

Milioane de evrei au fost exterminat. Acest lucru a fost cu putinţă, căci pentru asta are nevoie doar de forţă brută. De nici în clipele cele mai întunecate spirit evreiesc nu a putut fi nimicit. Ca să te oculte viagi de acest lucru e destul să intri în Muzeul luptătorilor din ghettouri sau la Viaşim din Ierusalim. Acolo se află nu numai listele comunităţilor ce au fost nimicite, ci şi aşie care arată că chiar şi în ani prigoanei naziste se învaţă în viaţă activă cercetare, de studii biblice, formaţii corale. Spiritul evreiesc nu a putut fi nimic de Hitler. El a exterminat milioane de evrei dar spiritul evreiesc a supravieţuit. Nic Hitler, nici închiiziţia, nici pogromurile, de care istoria noastră e plină, nu l-au putut nimici.

Au fost timpuri cînd părea că singurul lucru necesar era ca evreii să înceteze a fi evrei pentru ca lumea să li se deschidă larg. Şi au fost unii care s-au lăsat amăgiţi de fericire pentru poporul nostru ei au fost puţin la număr, iar pînă la urmă nici lor le-a fost bine. Masele largi ale poporului nu au mers pe acest drum.

Există oameni în lume — şi printre o oameni proeminenţi cărora le vine greu să înţeleagă această încapătinare a unui popor răspîndit printre toate popoarele pămîntului. Ei nu pot înţelege de unde am luat tînă necesară spre a rămîne evrei...

Noi, cei care ne-am întors printre cei dintîi acasă, am făcut de fapt un singur legămînt: de a nu face de ruşine generaţiile precedente. Să nu-i facem de ruşine pe părinţi, pe bunici, generaţiile de evrei care nu au dezertat, care nu s-au dezis de iudaism, care nu l-au renegat. Legămîntul nostru a fost ca noi, cei ce ne-am întors, să nu-i facem de ruşine. Am jurat un singur lucru: ca noi, generaţia cumplitei catastrofe, generaţia care la începutul războiului am fost 18 milioane iar la sfîrşitul său numai 12 milioane — o treime — noi să fim şi generaţia izbăvirii.

Este inexact că Hitler a exterminat numai şase milioane de evrei. Generaţii întregi nu vor mai fi, datorită faptului că aceste şase milioane au fost nimicite. Mintea omească nu cutează să realizeze ceea ce Hitler a făcut poporului evreu. De acea noi am jurat să construim un cămin sigur poporului evreu.

Noi vrem ca evreii să fie ca toate popoarele lumii. Cînd un evreu doreşte să se stabilească în Israel, aceasta nu înseamnă că ar avea ceva împotriva altor popoare, întocmai cum un francez care doreşte să trăiască în Franţa nu o face pentru că i-ar detesta pe englezi. Ţara îi aşteaptă, atît pe evreii care sînt nevoiţi să vină pentru că le e rău acolo unde se află, cit şi pe acei care doresc să vină, deşi le e bine acolo unde se află. Şi noi vrem ca ţara să fie frumoasă, bună, dreaptă, o ţară pe care o construim cu minile noastre proprii, o ţară pe care dacă cineva ar dori s-o distrugă noi nu vom lăsa, întocmai ca toate celelalte popoare. Fiecare popor, dacă este atecat şi se urmăreşte nimicirea statului său, are dreptul să se apere. Tot aşa şi noi, şi Dumnezeu şi oamenii de bună credinţă din toate lumile ne sînt martori că dorim pacea. Năzuinţa cea mai fierbinte a inimilor noastre, rugăciunea rostită zilnic de nenumerate generaţii de evrei este pacea.

Noi nu am permis să fim nimicite. Am cîştigat toate războaiele care ne-au fost impuse. Dar, fraţii iubiti, poate că unii dintre voi au citit poemul lui Alterman „Tava de

Ora 19.45. Ziaristi şi-au pus sticlele deoparte, s-au stins flesh-wille foto-reporterilor şi reflectoarele operatorilor de televiziune, spre a nu profana sfinţenia Şabatului. De la altar răsuna versetele frumoase ale piureului Lhu dodi likrath Kalu, Să păşim în întîmpinarea mînei Şabat, intonat de prim-cantorul W. Harnik, acompaniat de corul templului. Urmează, după ritualul străvechi, întregul ceremonial al rugăciunii de Kabalat Şabat. Ceremonial solemn, plin de o negrăită frumuseţe şi care acum — în acest cadru deosebit — a căpătat parca o şi mai mare strălucire.

Ora 20.20. Cantorul a încheiat oficierea. Ultimul Kadiş, ultimul Amen. De amvon se apropie tînărul Levi Voiculescu, unul din cursanţii fruntaşi ai Talmud-Torii, spre a rosti rugăciunea de Kiduş, binecuvîntarea cupsei de vin de Şabat. Prezenţa sa e simbolică: slujba divină

LATEMPLUL CORAL (5 MAI 1972)

Un rabin-matematician

argint". Este vorba de tava de argint pe care ne-a fost oferită țara. In vis mi s-au arătat — scrie poetul — un băiat și o fată care au căzut în războiul din 1948 și care spun poporului evreu: „Noi sintem tava de argint pe care poporul și-a căpătat independența". Fiii și fiicele noastre, iar acum nepoții noștri, pășesc cu fruntea sus, cu curaj și dăruire fără marginii, hotărâți să-și aperse patria.

Urmărim noi oare țeluri agresive? Este oare acesta visul nostru? Visul nostru apare din cea ce înfăptuim. Visul nostru este să transformăm pustul în ogoare înfloritoare, să aducem prosperitate acolo unde domnesc lipsurile. Să primim pe acei călcați în picioare în lagăre și ghetouri, ajutându-i să-și îndrepte spinarea, să-și ridice fruntea și să-și construiască un cămin pentru ei, care eventual să servească și altora ca exemplu.

Nu urmărim să învingem pe nimeni, nu dorim să luăm nimic de la nimeni. Țara noastră este din piatră și nisip, dar noi am dovedit că din piatră pot răsări pomi și nisipul poate da roade.

Vrem să trăim în pace cu vecinii noștri. Ei știu că au nevoie de pace și noi nu mai puțin decît ei.

Credem cu o credință desăvîrșită că pacea va veni. Vrem să împărțim cu voi, nu numai greul; să fim alături nu numai la vreme de primejdie. Șef rabinul Rosen a amintit de o anume vineri seara, cînd eram în mare primejdie și cu toții ați tremurat pentru soarta noastră. Noi, în Israel, avem sentimentul deplinei noastre responsabilități, cu atât mai mult cu cît nu s-a ajuns încă la pace. Dar de un an și jumătate la granițele noastre e liniște și crește o nouă generație de copii. Sute de mii de copii pleacă în fiecare dimineață la școală. Oameni din întreaga lume, inclusiv din locuri de unde am fi considerat înainte că a-i vedea la noi ar fi o minune, vin astăzi la noi. Cînd vorbim despre ceva care scapă înțelegerii noastre, spunem că este o minune. Dar dacă nu ar fi existat un stat evreiesc, ei nu ar fi avut unde veni. Minunea este că există un stat evreiesc și ei vin. Vin evrei din America, din Europa, printre ei tinere familii, îndepărtate de iudaism. „Ce v-a adus aici" îi întreb. „Vezi copiii noștri? Dorim ca ei să crească și să trăiască ca evrei".

Probleme? Desigur că există, dar problemele nu au lipsit niciodată evreilor; de aceea e preferabil să avem un stat evreiesc cu probleme, decît probleme fără un stat evreiesc. Avem nevoie de pace, avem nevoie de evrei și sintem adînc convingiți că le vom avea pe amîndouă.

Am încercat un sentiment de intensă bucurie ascultînd cele ce s-au spus aici. Realizările voastre îmi erau cunoscute și înainte. Șef rabinul Rosen a arătat că se învață limba ebraică. Am ascultat admirabilul cor cîntînd „Ierusalaim șel zahav". Pretutîndeni în lume unde există evrei, răsună acest cîntec. În unele locuri, ca aici, el răsună cu glas tare; în altele, în surdină. Nu există colectivitate evreiască unde lumina Ierusalimului să nu fie cunoscută. Această lumină e prezentă în viața tuturor evreilor.

Aș avea o singură rugămintă la voi, în-deosebi față de voi cei tineri: fiți evrei! Învațați ivrit! Socotiți-vă, evident, parte componentă a țării în care trăiți, dar în același timp, parte a poporului evreu din țara sa.

Fie să ajungem cu toții să vedem statul evreiesc dezvoltîndu-se potrivit principiilor Torei noastre, o țară a dreptății, demnității, a dragostei de oameni, o țară a păcii cu toată lumea și în primul rînd cu vecinii săi. Fie ca vecinii noștri să fie de acord să trăiască cu noi în pace și împreună să dezvoltăm întreaga zonă a Orientului apropiat. Fie ca să nu mai existe războaie pe lume!

nu se încheie în obștea noastră, ea continuă, va fi continuată de cei ce ne vor lua locul, în virtutea inexorabilelor legi ale firii. De pe acum ei se pregătesc cu zel sfînt pentru aceasta. Mărturie este și acest sfîrșit al serviciului divin, care e de fapt un început...

Ora 20.30. Cu aceeași condescendență și cu aceeași solemnitate, d-na Golda Meir și celelalte persoane oficiale ce au însoțit-o sînt conduse pînă la ieșirea din templu de către Eminența Sa și ceilalți conducători ai obștei. Numeroși credincioși care au așteptat afară — într-o ordine și liniște perfectă — salută cu căldură trecerea cortegiului.

Așa s-a încheiat această seară memorabilă, cînd obștea evreilor din București — cetățeni liberi și egali în drepturi ai acestei țări, a primit vizita primului ministru al statului Israel.

IMAGINI DE LA CEREMONIA DE KABALAT SABAT. Cliseul de sus: Întîmpinată cu mare solemnitate, d-na Golda Meir, însoțită de d. Șef rabin, se îndreaptă spre locul ce i-a fost rezervat, lîngă altar. Mijloc: Dl. Șef rabin dr. Moses Rosen, d-na Golda Meir și d-na Amalia dr. Rosen urmărind desfășurarea ceremoniei. Cliseul de jos: Cîntă corul dirijat de maestrul Haim Schwartzman.

Mizrahi (Eliahu ben Abraham REEM) s-a născut la Constantinopol în anul 1455 și a murit tot acolo la vîrsta de 70 de ani. Rabin al comunității din Turcia și matematician, el a studiat Talmudul și scrierile rabinice cu Eliahu Ha Levi, cunoscut prin atitudinea sa toleranță față de creștinii. El a mai avut ca maestru pe Ichuda Minz din Padua. Încă de tînră Mizrahi a fost considerat drept o autoritate în științele religioase. Concomitent cu disciplinele religioase și-a consacrat timp și zilei științelor profane în deosebi matematicile și astronomia. O vreme și-a cîștigat existența predînd Talmudul, matematicile, astronomia și altele discipline; avînd însă o sănătate subredă, a trebuit să renunțe la această ocupație.

Nu se știe dacă a studiat matematicile în manuale arabe sau grecești. În orice caz, trebuie să fi cunoscut la perfecție una din aceste limbi, dacă nu amîndouă. El i-a urmat lui Moses Capsali (mort în anul 1495) ca și rabin (haham-basa) al imperiului otoman, funcție pe care a ocupat-o pînă la sfîrșitul vieții. Ca și predecesorul său, și avea locul său în divanul sultanului, alături de marele Mufti. Cartea „Mebrao Olam" conține mai multe legende privind relațiile lui Mizrahi cu sultanul.

Mizrahi este autorul unui mare număr de cărți rabinice și de exegeză. El considera drept opera sa principală comentariul despre Baza (Responsa 5, 78). Opera științifică a lui Mizrahi este de asemenea importantă. Principala sa lucrare în acest domeniu este „Sefer Ha Mispa" (1534), un tratat de aritmetică și un comentariu la Almageste (tratat de astronomie al lui Ptolemeu) de care se mîndrește, fiind primul comentariu al acestei lucrări. El justine că avînd în vedere importanța astronomiei, studierea ei constituie o mitzvă.

Cartea sa „Sefer Ha Mispa" se ocupă cu cele patru operații, cu numerele întregi, fracții, calcule privind astronomia, extragerea rădăcinii pătrate și cubice, proporțiile aritmetice precum și studii geometrice și probleme de geometrie. În introducerea „Mizrahi vorbește de relația dintre teologie și științele naturii.

După cum afirmă Delambre în a sa Istorie a astronomiei evului mediu „Mizrahi a fost primul autor care s-a ocupat de extragerea rădăcinii cubice".

Vestigii templului

Cu 20 de ani înaintea erei noastre, Herodes a început să realizeze un proiect monumental: reconstruirea templului pe colinele Ierusalimului. Prin aceasta regele urmărea un dublu scop: să potolească ostilitatea supușilor săi și să asigure gloria domniei sale, după exemplul împăraților Romei, cea atît de admirată de el.

După cum ne relatează Josephus Flavius, a fost nevoie de 11 ani, de 10000 muncitori și 10000 preți pentru a termina această treabă. Reconstrucția urma să aibe proporții atît de mari încît a fost nevoie să se prelungească platforma pe care se înălțaseră înainte sanctuarele (acel al lui Șlomo, distrus în anul 586 înaintea erei noastre și acel mai modest, construit în vremea lui Ezra și Nehemia la întoarcerea din exilul babilonean, 70 de ani mai tîrziu).

În acest scop, Herodes a pus să se niveleze stîncile naturale și să se construiască de jur împrejur un zid masiv de susținere. Acest zid este azi singurul vestigiu al templului lui Herodes și s-ar putea spune, chiar și al celorlalte sanouare. Această construcție a fost incendiată la sfîrșit ei în anul 70 de către romani.

Zidul împrejmuitoar este atît de solid, încît, timp de secole el a constituit o importantă poziție defensivă. Fundamentul său este format din blocuri de piatră cioplită, cîntărind fiecare între 70 și 100 de tone, așezate fără mortar între ele. Stratul superior, din blocuri de 5-10 tone, dintre care unele se mai păstrează, au fost ridicate cu ajutorul unor cabluri și a unor schele. Inițial, zidul avea 60 de metri înălțime; acum, în colțul de sud-vest nu mai are decît 40 de metri.

אן אומפארגעסלעכער קבלת שבת

די רעדע פון פרוי גאלדע מאיר

(המשר פון ווייס 10)

די רעדע פון רב הכולל דר. דוד משה רוזן

(המשר פון ווייס 10)

די וואָס זענען געווען אין נעמאָס אין פאָר- שרענע פלעצער, און מען האָט זיי געמערטן מיט די פיס — זאלן אויפהויבן דעם קאָפּ און אויסלייכן דעם רוקן און בויען עפעס פאַר זיך און אפּשר אויך אלס ביישפּיל פאַר אנדערע.

מיר ווילן נישט באקעמפן קיינעם, מיר ווילן בא קיינעם נאָרנישט צונעמען. מיר האָבן שפּיינער און זאמר אין לאַנד, און מיר האָבן באוווּן, אז אויף די שפּיינער קאָנען וואקסן בייסער, או דאָרט וווּ ס'איז זאמר קאָן וואקסן פריכט.

מיר ווילן לונגן בשלום מיט אונדזערע שכנים, זיי ווייסן, אז זיי דארפן האָבן שלום, און מיר ווייסן.

ספּיערע יידן. מיר גלייבן כאַטונג שליטה, אז רעדן טאָג פון שלום וועט קומען, מיר ווילן זיך מיט איר ספּייכן נישט נאָר ווען ס'איז אונדז שלעכט און ווען די סכנה איז גרויס. דער רב רון האָט דערמאָנט וויאזוי איר האָט מיט אונדז מיטגעפילט ווען מיר זענען געווען אין סכנה. איר יסמלע זיך פאַר עס אזו שיינן אין ישראל. מיר פילן די פאַרנאנטוואָרטלעכקייט כל זמן ס'איז נישטאָ קיין שלום. אָבער, פון אנדערמאלן יאָר איין שוין רואַ אַף די גרענעצן און עס וואקסן דורות פון קלייניקע קינדער, הונדערטער מיוזנטער קינדער נייען אוועק אין שולע יערן פרימאָרגן און עס קומען צו אונדז מענטשן, יונגע מענטשן פון רעדן נאנצער העלט, פון מדינות, וואָס מען קאָן זאָגן אז ס'איז א נס. אָבער ווען מען ווייסט נישט וויאזוי עפעס צו דערקלערן, זאָגט מען ס'איז א נס. ווען ס'וואָלט נישט געווען קיין יידישע מדינה, וואָלט זיי נישט געהאָט ווהיין צו קומען. ס'איז ראַ א יידישע מדינה, אז דאָס נאָר א נס, און זיי קומען. מען קומט פון אמעריקע און מען קומט פון איראָפּע, און אקומען יונגע משפחות, וואָס זענען שוין געווען היים פון יידישקייט. און ווען איר פרעגן זיי:

נעפאר. יעקב חבל וחתמי די תורה הקדושה פארנלייכט אונדזער פּאָלס צו א דראָם. ווי אויסגעצויגן א דראָם זאָל נישט זיין, אפילו איבער לענדער און אָקעאנען, אז מען רירט אָן איין עק פון דראָם ציפערט דער צווייטער. עס דערמאָנט זיך א טראנישער וויין פון דער אומקום-תקופה. אין די יאָרן פון נאציזשער הערשאפט האָבן צוויי אנענטן געוואָלט פּראָ- וואָצירן א יידן. זיי האָבן אָנגעהויבן רירן שלעכטס אָף הימלערן און געווארט דער ייד זאָל זיי נאָכטון. די אנענטן האָבן געזאָגט אז הימלער האלט נישט וואָרט. ער האָט צוגעזאָגט פוטער און גיט קאנאנען. ער האָט גערעדט וועגן שלום און פירט מלחמה. דער ייד האָט זיי געענטפערט: „איר מוז איר זאָגן, מינע הערן, אז וואָס ער האָט אינדז יידן צוגעזאָגט, האָט ער יאָ געהאַפּטן וואָרט“.

א רורותריקע ביטערע געשיכטלעכע דער- פארונג האָט אונדז געלערנט אז נישט און וואָס אונדזערע שונאים האָבן אונדז צוגע- זאָגט, האָבן זיי געוואָלט האלטן וואָרט און אז איימיצער דראָם א. גרו מיט אריינארפן אין ים, דארפן מיר די דראָונג באַפראַמטן ערנסט. געלויבט אז נאָס, ברוד השם, וואָס איר זענט נישט מער כּאַז נטבא יובל און איר זענט אימשימאנר זיך צו פארטיריקן.

מיר האָבן דאָ געהערט אלע, מיט א סי- פער פּראָצעדור ווי דער תלמוד-תורה כּאָר האָט געזינגען פון תהלים הושיעה את עמנו וברך את וּחלתך. רבי שניאור זלמן שוור, נשיא מדינת ישראל, מיישטש דעם פסוק און זאָגט אז פון אים ריינגאט ארויס די אידעו וואָס דאָס לעבן האָט באשעפטיקט אלס אן אקסיאָם: „ס'איז נישט מעגלעך צו העלפן דעם עם ישראל אז ארץ הקדושה איז נישט גע- כּנעמטש, פונקט ווי עס איז זיך נישט פאַר- צושטעלן אז ארץ הקדושה זאָל זיך פרייען מיט דער ברכה ביז דאָס גאנצע פּאָלס פון די תפוצות איז נישט אויסגעלייזט“.

און ספּאַציאלע גערעכטיקייט און גלייכצייטיק נוסע יידן וואָס דינען נאָס און לערנען תורה, געמיי זייער פּאָלס און פילן א ליבשאפט צו ציון און ירושלים מיט וועלכע ס'פאַר- בינדט אונדז א מיוזנטעריאָדיקע טראדיציע. פונקט אזוי ווי דער ייד פון ענגלאַנד קאָן זיין א נוסער ייד און א געמיינע בירגער פון זיין געביידן-לאַנד, קאָנען מיר אויך ליבן אונדזער הימלאַנד און גלייכצייטיק זיך נישט אָפּזאָגן נישט אפילו פון איינעם פון אונדזערע הויכע אידעאָלן.

די פירער פון אמאָליקן רומעניע פלעגן זאָגן אז זיי זענען רעליגיעז און אין נאָס נאָמען פלעגן זיי טון אליץ וואָס נאָס פאַר- ווערט: זיי האָבן אונדז פאַרפאַנגלעט, באעולט, אָנגעצויגן אונדזערע שולן, געריסן שפייטער פון אונדזערע לייער. די היינטיקע פירער פון רומעניע זענען אמעיסטן, זיי האָבן א נאני קעגנענעצעטע קאָנצעפציע ווען לעבן ווי מיר, אָבער נישט דאָס איז חייב- ציק. וויכטיק איז דאָס וואָס זיי טוען. זיי פוען דאָס וואָס נאָס פאַרלאַנגט. זיי האָבן דראַטעוועט אונדזערע עכטן, אונדז צו- ריקגעגעבן די מענטשלעכע ווירדע, זיי רעס- פעקטירן אונדזערע איבערצייגונגען, פאַרזי- כערן אונדז מיר זאָלן אומגעשטערט פירן א יידיש לעבן. דערפאַר האָבן מיר, נישט נאָר אלס בירגער, נאָר אויך אלס יידן, דעם חוב צו געשפּען אַף אזא באַהאַנדלונג מיט גע- געזאָגער איבערזענענדיקייט און אויסגע- האלטענער גאָיאלישעט.

אונדזער קהילה וועט מע ווייטער דאווענען, מען וועט ממשיך זיין אפן געבויט פון אמונה, ווען מיר, די היינטיקע וועלן נישט מער זיין. פון איצט גרייט זיך דער יונג- גער רוד מיט התמדה פאַר דעם. אן ערות אז א ייד דער פּיאָל פון דעם קבלת שבת וואָס איז איינגעלער אָן אַת-הויב...

20 מיט 30 מינוט. מיט דעם זעלבן ררד ארין און מיט דער זעלבער מיינערלעכקייט, ווערט פרוי נאָלדע סאיר און די אונדערע אָפציעלע פאַר- זאָנען באַגלייט ביז צום א- הויפּטאנג פון שול, דורך דעם רב הגויים און די אונדער- רב הכולל און דער קהילה. די אומציליקע יידן וואָס האָבן געווארט אינדרויסן — אין א פּולשעמאָרדיקער אָרדע- נונג און דו — באַגריסן- הארציק דעם אָפציעלען צוג.

אויף האָט זיך פאַרענדיקט דער אומפאַרגעסלעכער קבלת שבת פון דער בוקארעשטער יידישער קהילה, ווען די בו- קארעשטער יידן — פרייע און גלייכבאָרעכטיקע בירגער פון דעם לאַנד — האָבן געהאַט צו נאָס דעם פרעטישער מיניסטער פון מדינת ישראל.

ערשטע מעגער פון דעם ליר ירושלים של והב. נאָכן סוף גלעצמן ליר האָט פרוי גאלדע מאיר הארציק באַגליק- וווינטשט דעם מיינער הים שווארצמאן און אלע מיטגלי- דער פון דעם וונדערבארן אויגער 19. עס דערנעג- טערט זיך צום באַלעמער דער רב הכולל. פון דעם האַלט- מער פון וועלעכן ער האַלט יערן פרייזאָנוואַכסן זיין דרשה ווען איר סמיר פול מיט תורה און חכמה, האַלט איצט אונדזער סנהיג רוחני אפּיירלעכע און אינהאַלט- רייכע רעדע. ער באַגרייט דעם הויכן גאָס און די אונדערע אָפציעלע פּערוואַנען אף אשון קודש און זעצט אפּ יערן יידיש, כּרי אַלע לייענען אן אָנגעשטרענגטע אויפגעקומאָס מיט ווע- לעכער עס ווערט נאָכגעפאַלגט יערעם וואָרט.

נאָך דער רעדע פון רב הכולל, זינגט דער כּאָר דעם מלוכה-הימן פון רעדן ספּאַצי- אַליטישער רעפּובליק רומע- ניץ און דעם מלוכה-הימן פון מדינת ישראל „התקווה“.

עס ווערט פאַרבעטן צו גע- מען דאָס וואָרט פרוי גאלדע מאיר. אויך פרוי מאיר רעדט אין יידיש און ווערט אויס- געהערט מיט ררד ארין און

די ברכה וואָס מיר ווינטשן איר, חשובע און ליבע ברכת נאָלדע מאיר איר און כל ישראל, איז פאַראן איר דער סדרה פון דער וואָך וועלכע מאַכט א סוף צו דער תוכחה און צום ספר קרבנות. איר טראַכט צו די פּסוקים וואָס רירן איינער און אונ- דערע האָפּענונגער און תפילות, די אירעאלן אין וועלכע מיר גלייבן און פאַר וועלכע מיר קעמפן. ונתתי שלום באָז, והגובתי חיה רע חן הארץ, דער שלום וועט הערשן אין לאַנד און די בייזע חיה, דאָס דרושונג-געעני וועט מער נישט געוועלטיקן צווישן מענטשן און פּעלצער.

ושכבתם ואין חזרתי. די שרעק וועט פאַרשווירן און איר וועט קאָנען רוען אָן מורא וחרב לא תעבור עוד בארצכם, און קיין שווערד וועט מער נישט דורכגיין איבערן לאַנד.

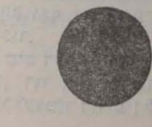
ס'איז די ברכה וואָס וועט ברענגען א פרידלעך צוזאמענלעבן מיט אלע פעלקער מיט וועלכע איר לעבט אין שנינות, כדי אזוי ארום צו פאַרוויקלעכן די ווערטער פון פונקט דריקונג וועט צעשמעטערט ווערן צוזאמען וועט איר בויען א לעבן און ווע- לעבן אזוי אונדז אַתם קוֹחֵינֵנו, איר וועט שפּאַ- נען מיט א געהויבענעם קאָפּ, מיט אן אויסגענלייכטן רוקן צו יונגער אויסגעטרויט- אלע פּעלצער, פאַר דער גאַנצער וועלט. אמן!

(המשר פון ווייס 11)

אויסער: עוויזלעכער אייפ- מערקוואספייט.

19 מיט 45 מינוט. די זשורנאליסטן האָבן אוועקגע- ליבט זייערע פּילפּעטערס. די פּאַסע-אַפאַראַשן פון די רע- פּאַרעס זענען אויסגעלאָשן, די שפּעלעווייזע-כעניקער האָבן אויך אויסגעלאָשן זייערע רעפּליקעס, כדי נישט מחלל שבת זיין און סקום קרוש. פון דעם עסוד לאָזן זיך הערן די וונדערבארע פּסוקים פון לכה, ורי, לגראת ללה זיינענען פון חזן כאַרניק, אין דער באַגלייטונג פון סעמפל-אָר. עס ווערן דאן אָפּטעריכט, לויטן סדר, די תפילות פון קבלת שבת. דער קבלת שבת וואָס איז תמיד א רעדווייבדיקער מאָמענט, פאַרמאָגט אין זיך דאָס סאָל — אין דער אויסערנעווייני- לעכער שטימונג — נאָך מער פראַכט אין גלאַנץ.

20 מיט 20 מינוט. דער חזן האָט געענדיקט דאָס דא- וועגען. מען זאָגט דעם לעצטן קרייט, דעם לעצטן אמן, צום באַלעכער רעדנענערס זיך דער כּהור לוי וועלכעס, איינער פון די פלייסיקסטע קורסאנטן פון תלמוד-תורה, און מאַכט קירוש. זיין קירוש איז סימ- באַליש: דער יונגער רוד געמט איבער די טראדיציעס. אין

צייט-שניפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

אין יענעם טאג

פון רב הכולל דר דוד משה רוזן

אן אומפארגעסלעכער קבלת שבת

רב הכולל דר. דוד משה רוזן, פרוי גאלדע מאיר. הרבנית אמאליא רוזן. אין דער בוקארעסטער כאר-טול

פאר דעם ערשטן טעגלעך: הרבנית אמאליא - לוי רזון, פרוי חסד כן שלום, די פרוי פון ישראל ישן אמ- באסארד'ר און בוקארעשט און פרוי קאדאר לוי, פערענעלעכע סעקרעטארישע פון ישראל'ישן פרעמיער מיניסטער.

דער רב הכולל נימט צו צום ארון קודש און ליינט צוריק אריין דאס ספר תורה פארן אָפּענעם פּאָל און פּאָן קודש — אלס צייכן פון העכסטער זיכערהייט און פייער- לעכטיקייט — זאָנט אונדזער מנהיג רוחני, אף ליטון קודש און אף רומעניש, די תפילה פארן הויפטלאנד, די סאָציאַל- ליטישע רעפּובליק רומעניע, פאר אירע חשובע אָנפירער, פארן הויפּזיין און נליק פון רומענישן פּאָל און פּאָן יידישן קיבוץ פּאָל. לואד, סוף דער העכערע פּעריאָדע פּעריאָדע פּעריאָדע דער רב הכולל האָט געזאָגט די תפילה אף ליטון קודש פאר שלום און פּראָפּעדיעטישע פּאָר מיטן ישראלי, אויסריי- עניק ווי דאן מיט פּנים צום עולם, אף דער העכסטער טרעפּ פון פארן ארון קודש, האָט דער רב הכולל געמאכטא שחייטן און געדאַנקט נאָך וואָס מיר זענען זוכה נעווען צו דערלעבן אזא נעשעניש.

18 סיוט 57 סניג, דער ארון קודש הוועט אַרמאכט. ארץ רב הכולל און די מנהיגי הקהלה זענן זיך אוועק אף-פול-ויערע רעזע-אין א פול-שענדיקער אָרדענונג רעד-שיינען און שצעלן זיך אים שרותווייזן די תּוהים און חגו. אף א צייכן פון ריגענט, הייבט אָן דער ביי-זינגען עזליכע לידער פון זאָרן שלום עפּעראַדא... הכאיד'רעכט, עליכס, מצנח שני-מוכרי, הושיעה את עמך, ילד-שלום של זכך, הבה נגילה, דער איינדרוק און איי-סערעניגלעכער אויטוויי-און אויף באריכטע אין זייערע פּרעפּאָראַטישן מיל קאַרעט-פּאַרענעמא פון אויסערלישע צייטונגען און פרעסע-אנעג-סוף, וואָס זענען אָנזענד עווען אין סעפּלע, האָט פּרוי גאַלדע מאיר, וועלעכע האָט פּערן קוים באהערשיט אירע פּערן-זינגט זי און איינזעקן-מען און מקום קרויני, זיך צעווייגט כּוים דעהרן די

דער רב הכולל געמאכט אויף מיט דעם טראדיציא-נעלן ברון הבא און די רבנית אמאליא רוזן דער-לאנגט רעד פרוי גאלדע מאיר א כּוועט ווייסע געלען. אויפריכטיק גערימט פון דעם פּיערלעכע קב-ל-ת פנים, דעהנעמערט זיך פרוי גאלדע מאיר און קושש דאָס ספר תורה.

דער רב הכולל שפעלט איר ראן פאך זיינע גענעט-סעט מאראכעסער: הרב יצחק מאיר מארילוס; עמיל שטעטער; נענעאל - סעקע-מארשן דער פּערטראַציע פון די יידישע תּוהים פון רב-מעניע; דוילא סענאג, פרעזידענט פון דער בוקא-רעשער תּוהי; דערעני-באלוש, וויצע-פרעזידענט; ב. הרעסעקוויטש, פרעזי-דענט פון דער הויפט-סעקציע-וויקטאָר רוסו, הויפט-דעראַק-סאך פון דער „צייטשריפט רומעניע“.

כּשנת דער סעפּלע-באָר, דיריגירט פון הער א. שוואַרץ, זינגט ברון הבא, דערעני-טערש זיך פרוי גאלדע מאיר, אין דער באַלייטונג פון רב הכולל און נאָך זיי, די אב-דרעך ישראל'ישע אָנזעיעלע פּערזאָנלעכע און די מנהיגים פּערזאָנלעכע און די מנהיגים פון אונדזער קהילה, צו דעם ערין-פּאַלי, לעבן ארון קודש, וואָס איז פאר איר רעזער-ווירט געוואָרן. לעבן פרוי מאיר,

דער פּרעסידענט פון רבניין פון 1972 וועט בלייבן פארשריבן אין דער נעשיכטע פון אונדזער קהילה. אין דעם ערב שבת, האָט די בוקא-רעשער קאָרעסירט - דער וויכטיקסטער מקום קרויני פון די יידן פון רומעניע -- אויף-גענומען א טיטל און כּבב-דיקטן נאכט: פרוי גאלדע מאיר, פּרעזידענט - מיניסטער פון מדינת ישראל. מיט דער נעלענדיגייט פון איר אָנזעיעלן באזירן א בוקארעשט האָט פרוי גאלדע מאיר געוואָלט זיך באַנענענען אויך מיט די מנהיגים און מיטגלידער פון דער יידישער קהילה. די בעסטע געלענדיגייט פאר אזא באַנענעניש און נעווען צו קבלת ישבת אין דער בוקא-רעשער קאָרעסירט.

מיט אסר שעהן פריער האָבן א נרויסע אָנזעיעלן גענויט פון איר שול א-ציון בארוערן, האָבן נישט אַלע יידן געהאט פּלאַן אין שול. צו סליין איז די נעכירע פאר אזא געלענדיגייט. אָבער אויך די יידן וואָס זע-נען נעכליכן אינדרויסן זענען נישט איינמענגלעך, אָר ווי זענען כּמעט דריי עהע - וויפּן אַמאָס געווענען די צערעסאָנען -- געשטאַנען אין היף פון דער שול און אַזיג-אף דער נאָם, אלס עכעצייג-נירדיקער אויסדרוק פון זייער אָנזעיעלע און דער נעשעניש. דער זייער, און 18 מיט 25 מינוט. דער חזן מלכוּד האָט פּארטריקט דאווענען-מנחה. אין און איינדרוספּען לער שטילקייט רעגענערט זיך צום ארון קודש דער רב הכולל, דר. רוד משה רוזן און נעמט ארויס א ספר תורה. פון ביידע זייטן פון ארון קודש, שפייעט די מנהי-גים פון דער בוקארעשטער קהילה. די יידן פון שול -- צווישן וועלעכע ס'איז צו זען אָנגעזעענע פּערזאָנלעכקייטן -- שפּיערען אַלע און א ספּיער שווייגדיקער רוימ, מיט גע-מאַסטענע רוימ, פּיערלעך, אין דער באַלייטונג פון אן ערין-מויטע, נישט דורך די שול דער רב הכולל שיפּן ספר תורה און דערגעמערט זיך צום הויפט-איינגאַנג פון שול. פרנס, קישין די יידן די תורה.

אינטערוויוען פון רב הכולל

אין דער לעצטער צייט, האָט דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, געגעבן ספרערטע אינטערוויוען בונגע פארשי-דענע אָספּעקטן פון דעם לעבן פון יידישן קיבוץ און רומעניע:

דעם הער דוד באַרדרינגטאָן, פון „נעישאָנעל בראַד קאָסטינג קאָרפּאָרעישן“, פּאַראַייניקטע שטאַטן, דר. קאַרל נוי-חאַן, קאַרטעפּאָנדענט פון דער מעריב-דייטשער סעלעוויזיע, בערלאַדער מאַגאַזין, קאַרטעפּאָנדענט פון „מאָדערן מיטעל טאַגמאַן. דערגאַנצן פון „ל'אָנס-פּרעס“, טערעז ראַמענעס, קאַרטעפּאָנדענט פון „פּראָנס-פּרעס“, דעם סעפּטעילא קאַרטעפּאָנדענט פון „וואַשינגטאָן-פּאָוסטי“, פּיסטר גאַס פון „ניו-יאָק סיטיס“, מאַרק האָפּקינס פון ראַדיאָ-פּאָסט „ווּיס 99 אַמעריקאַ“, שלחח בו ישראל, קאַרעטי פּאָנדענט פון ניו-יאָרקער „פּאַרוורטס“ און פון ראַדיאָ-פּאָסט „וועבן“, שפּאַרט האווער, קאַרטעפּאָנדענט פון דער מעריב-דייטשער - סעלעוויזיע א. ר. ד. נוימאַן ישראל, קאַ-רעספּאָנדענט פון „דבר“, דוד געדין פון „מעריב“, מאיר זיט, סעפּטעמבער 1972 דער ישראלישער צייטונג און רומענישער שפּראַך „וואַצאָ גאַסטרע“, הענדמאַן שאָר, פון „על וזממח“, ב. בלטי, פון „קול העם“ וכי' וכי'.

קען מלחמות, אן אמונה וואָס ניט די בא-עוואַלעט דאָס באוואוסזיין פון זייער אום-באוויבאָריקייט?

אין יענעם סאָג, אין זעקסטן סאַג פון חורש סיון, זענען צעמערטלעכ געוואָרן די יסודות פון דער אָרענענג וואָס האָט זיך אויפגעבויט אף מענשן-פארשלאַפונג, זע-נאָר וואָס געוועזענע קענעכט מיט פרעהן, זע-נען נאָר געווען געפּלעפט פונעם נס וואָס זיי האָבן איבערגעלעבט. ס'איז נעשען דאָס, וואָס זיי וואָלטן קיינמאָל נישט גענלויבט אז ס'קאָן זיך טרעפּען. ויהי כּחצי היליח, אין א מיטן נאכט, האָט זיך זייער גורל געגע-דערט און זיי זענען באַפּרייט געוואָרן פון דעם גלות ווי זיי זענען אויסגעשטאַנען געוויסן קיימט. דעם אַרום פּאַלאַצן ווערן שוין נישט געבויט מיט זייער שווייט, ער באַדט זיך שוין נישט און זייערע ערוויינגען, כּוים זיי שוין נישט טרער.

אָבער זיי זענען נאָר אַליין נישט געווען קיין פּרייע מענטשן. צופּול צייט איז זייער רוקבניין געווען איינגעבויטן פון די הכנעות, זייערע נשמות אָנגעווייסיקט, דאָס געוויסן אָנגעלאָרן מיט אַבערלויבנס. די אָשמיס פּנעם ערב האָבן זיי נאָכגעזאָגט פּי אונטער אַרבע פּאַרס פּרעהס רייט-וועגענער סיי אונטער רעד צורה פון עפּלעך שווער, און געבן אָנגעשולט זייערע הערצער מיט שרעק. אין יענעם סאַג, אין זעקסטן סאַג פון חורש סיון, איז נעשען דער נרויסער ניס פון זייער ניסטיקער באַפּריינג. די מויערן וואָס האָבן פּאַרשטעלעט די פּערסעפּקטיוו פון א לבעל זענען איינגעבראָכן געוואָרן, די קיינ וואָס האָבן געבונדן זייערע געוויסע זענען צערטן געוואָרן. די בלינדע נאסער-כוחות האָבן שוין נישט אָנגעוואָרפן אויף זיי קיין אימה, די פּוים פון די אפּאַליקע אכזריים, אז פאר זיי שוין נישט געווען אומבאוי-באר. די וועלט איז שוין נישט געווען א רוישנע, און די מענטשן זענען שוין נישט געווען קיין חיות וואָס לויערן איינע קעגן די אנדערע כּרי זיך צו פּאַרציקן. אויכער דעם נאַנצן באַשאַף, האָט געהערשט דער כּוח וואָס ריריגירט דעם גורל פון דער מענטשהייט און נישט דעם לעבן א זין. די אמונה אין אהרות הכּווא פּירט צו דער נאַטירלעכער ספּקס: די אמונה אינעם אה-רות אבריהא, אין דער איינטיקייט פונעם בא-שאף, פון דער יצירה.

דער פּאַנאָפּטיקער, די אמונה אין אהרות הכּווא, רופט צו כּרידעלעכקייט און סאָל-דאריטעט צווישן אַלע אומות, די קינדרע פון דעם לעבן א שטעמיס, שפּעלט אין אין איינציקע אלמעכטיקייט, די פון „והאבת לרעד כּמוּד“ פון לביע צום מעניש, פּאַרשט אויס און ניט א ווער א אומאויסגעשפּעלעכע מאָ-ראלישע מקורות פונעם מענטשן, די נאָל-רענט אָרדע וואָס ס'נעפּונגט זיך אין די טיפע באהעלטענישן פון דער מענטשלעכער נשמה, אין דער באשעפּעניש וואָס האָט, מיט רעכט, פאַרריגט דעם נאַמען: די קרוין פון דער יצירה.

אין יענעם סאַג האָבן די מלכים פון עשו און ישמעל, ארויסגעוויזן זייער פאַראכטונג קעגן דער תורה וואָס האָט געשטעלט אין סכנה די יסודות פון זייער סדר וועלעכער איז באשטאַנען פון מלחמות און שפּאַלפּע-ריי. וויאזוי וואָלטן זיי נעקאנט מעכיים זיין מיטן נעבאָט: „לא תרצה“, זאָלסט נישט האַרנענען, ווען זיי האָבן געוויסט אז נאָר דורך פאַרבארגען מיט דער שווערד און האנט, קאָנען זיי באהערשן דעם המון?

וויאזוי וואָלטן זיי נעקאנט אָנעמען דעם „לא תנוד“, זאָלסט נישט געבליבען וועלעכער וואָלט ביי זיי צוגענומען אן ענגלעכקייט ממשיך צו זיין דעם רויב פון דער אומהומנותדיקער ספּט פּלאַטעאזיע פון די קנעכט פון אלע או-קומות, פּאַרשלאָפן וואָס האָבן געשטעלט פון אלע פּעללער. האָבן זיי נעקאנט בלייבן רואיך אין נישט געווענער פּערט ווערן, ווען זיי האָבן זיך גרעווען צו אן אכזרי וועלעכע פאַראייניקט אלע אונטערדיקטע און קאַמף

אין די נשמות און אין געוויסן פון די מענטשן. „וירר ה' על רב סיני“.

די עשרת הברכות, האָבן צוריק געבראַכט דאָס הייליקע וואָרט צווישן די מענטשן. און די נרויסקייט און הייליקייט פון דעם זעקסטן סאַג אין סיון, שבועות, דער סאַג פון מתן תורה, שפּעקט נישט נאָר דערין וואָס'ע זענען דעהערט געוואָרן די עשרת הברכות אויפן בארג סיני, נאָר איבערהויפט דערין וואָס א גאנץ פּאָלע האָט זיי פאַרשטאַנען און האָט זיך מתחייב געווען מיט זיין פייערלעכער רעקערונג נעשמה, „נעשה ונשמח“ צו פאר-וואנדלען זי ווערטער אין מעשים.

און פון דעם לעבט אָן איז דאָס וואָרט נישט געבליבן נאָר אויסגעקויפּט אויף די שפּוין גענעט לוחות, נאָר אויך און די הערצער פון זייערע פּרענער.

דאָס וואָרט באַפּלינט דעם געלאן מיט וועלכן מיר שפּרעכען זיך צו רעהייבן צו די האַרזיאָנטן פון דער פּרייהייט פאַר אלע מענטשן, האַרשטענעם אונדזער ווילן צו מאַכן וואָס שפּאַרקער האָט געפּוילט פון מענטשלע-כער ספּאַלידאריטעט און אהרות, פאַרשטאַנען די בענעדיקעניש און אונדזער ארבעט צו כּרענעקן א סדר פון יושר אויף דער ראַזיקער וועלט.

של היהדות הדתית הרומנית

הרב הכולל דר. דוד משה רוח

ביום הזה

ביום הזה, כשישי לילה סיון, נודעו ער היסוד בו עולם הרשע, עולמה של הער... עולמה של הער... עולמה של הער...

קורותיה המוסרניים העשירים- מאור של נפש האדם, אמונה הממלא את המבטנים המכבד- כיום השיפונים בתהיות מצפוניו... עולמה של הער... עולמה של הער...

ב' בוקרשט מספר 276 ב סיון תשל"ב

באהבתו הגדולה לכריתות, יצחק, בפסירת נפשו העולמית, ויעקב במאמנותו המופלגת הזו... עולמה של הער... עולמה של הער...

ידיעות

יסורו של הרב הכולל מאנגליה

אודות נגילה

דר. ס. פרידמן, חת- נהל של חרנו הווסט- ניס והוחקרים על הפ' עמים הנאצים, בחיפיו קבל תכתב מאמריקו והלטינית; ששת מחבריו מצהירים, ש'ודעים איפוא (ביבשת האחרת) לסינית) מתחבא דר' רונגא נאצי במחנהו והאבו אושוויץ, דר' פרידמן נוצחיר שמשע' מיס רצינים נותו אמון במכתב וזלו וזכו פרטס אותו בצרוף הפרטים לקמן: מנגילה חולה- לב; אוזיו שבתות את מוסרו בלי הפסק את כל וידיעות והופיעות בעתונות העולמית בנו- גע לגורלו.

דברי תורה מאת חכמי רומניא וגאוניה

ליקוט הרב יצחק מאיר מרילוס בוקרשט

לשכונות הרמ"א ארח חיים סימן תצ"ד כותב ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב כיום ראשון של שבועות ובחק-יעקב סי' ט"ג נהגו לאכול דבש וחלב בהג' השבועות מפני התורה שנמשלת לדבש כמו שנאמר דבש וחלב תחת לשונך (שיר השירים ד—י"א) ודבש וחלב ממזיו לדברי תורה (מדרש רבה פרשת תבא פ' ז—א) וגו' והעם- חי כוונה קצת בענין זה ולהע- ביר למה המשילו חז"ל התורה לדבש וחלב איוה קשר יש ב-י ניהם ויבואר על פי מה שכתבו הרמב"ם בפרק ב' מהלכות דעות שיפה דבש לוקנים וחלב לגערים לפי שהדבש מחמם את הזקנים והחלב מצנן את הנערים וזמי חסכה ומעתה יש להבין המדיון מדבש וחלב להתורה בדרך מוס- רי שמסתמט את האדם המצונן לקיום המצוות ומצטננת את האדם המחומם לדבר עבירה שישור ממנה על כן לרמוז לה נהגין לאכול מאכלי דבש וחלב ביום מתן תורתנו ועוד יש להסבר סעם המנהג של אכילה חלב ודבש על פי מה שאמרו חז"ל: „לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שכל לשמה שמחון שלא לשמה כל לשמה" (פסחים נון נזיר כ"ג) ועל מאמר זה יש להקשות האל דומה למצוה הבאה בעבירה כי היאר תתקשר הלא לשמה לשמה ולחרץ זאת אמרו חז"ל שדבש וחלב ותחת לשונך אלו דברי תורה הרינו שהדבש וחלב גם כן נצמחים מאיסור הדבש יוצא ממנו חי שהוא בעצמו טמא כמו שכתוב הראש סוף מסכת עבודה זרה והחלב היא אבר מן החי כמו שאמרו במסכת (בכורות דף ואו): „והאי חלב כי אבר מן החי הוא וסרי" ואם כל זה הדבש והחלב מותרים לאכול ועונו מחשיבים אותם לפי מצבם הנוחשים כמו כן לימוד התורה יכולה להחמיר מלאל לשמה לשמה ונכתבם שם הלומד אותה ובאותו מצב שהוא נמצא עכשיו ואפשר לו מ ר היינו השעם שהתורה נקראת „עתה" (מדרש רבה בראשית פרשה כ"א סוף ואו) „אין עתה אלא תשובה" משום שאמרו חז"ל (יומא דף פ"ו), „אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזוננת לעשות לו כו- כיות" ומתהפפת העבירה למצוה ואנו מבינים על מצבו הנמצא בו בעשיו ולפי זה נכון המנהג שולכים דבש וחלב בשבועות כדי שנקבל התורה בשמחה ולא נפחד אוזיל לא נוכל מיד ללמוד לשמה שאין בכל כלום כי משלא לשמה נבוא ללמוד לשמה ויהתפר האיסור להיות ויהא חשוב כאלו למדנו מתחלה לשמה.

לפניהם על עצמן עול תורה משום זה הותר לה דבש וחלב. וזה מקור להמנהג של אכילה חלב וד- בש ביום מתן תורתנו. הרב ר' נטע בערגער אויארט אצל סטסר בהסברת המלסק. לפרשת במדבר (א—א) „וידבר ד' אל משה במדבר סיני" מה ענין סיני אצל יוחסין הסיני מסמל עניות כמו שאמר חז"ל במסכת סוטה דף ה) „אמר רב יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהיר בקדוש ברוך הוא הניח כל החרים ובענות והשרה שכינתו על הר סיני" לרמוז על ענין היחוס שלא נת- נאה על שכינתו לאמור אהנחו ואפס עוד כאשר מצוי לרוב בני המדינה כל החרים לשמעה המיוחסים שבישראל שנהגין לסטול בעצמם „לפסוע על ראשי עם קורש" וכמו שקה לשמעה ואבטליון עם הכהן גדול הם שני החכמים הווי מצאצאי גרים מבני בניו של כהנאבי (גיתין ב"ז) ומסופר מעשה בענין גרול אחד שיצא מבית המקדש ביום הכיפורים אחרי העבודה והלכו לו העם ללוותו בערו שמעה ואבטליון להפרד מן הכהן הגדול אמר להם יבואו בני עממים לשלום (לשון גנאי

המרכזה הרוחני ביבנה

לאחר חרבן הרבן המדני והקורני בירושלם נוסד מרְכָז רוחני ביבנה שביהודה. יסודו של מרְכָז זה יש לקרן לזכותו של רבן יוחנן בן זכאי. הוא היה מדנלי חכמי ירושלים, המצור הרומי מחוץ לירושלם במטה של מת. הוא הת- יצב לפני אספספגוס, בשר לו שהוא יבחר בעתיד הקרוב לקיסר רומא ובקש ממנו שיתן לו אֶת יבנה ואת מקשפת רבן גמליאל הנשיא. אספספגוס הסכים לבקשתו. ביבנה קבר היו חכמים לפני חרבן היתר, אָגל בעקד באו אליה חכמים לאחר התרבן. רבן יוחנן בן זכאי, שעמד בראש בית הדין הגדול שביבנה, השתדל לתת לו אתה סמכות שהיתה לפנהד- רין שבירושלים. הוא עמד

הרב דוד מאשקאוויטש נאסוד בהוספת המלסק

לפרשת נשא

הנשא את ראש בני גרשון גם לבית אבותם למשפחתם" ויש לזייק על שינוי הלשון כאנן בבני גרשון מסיים לבית אבותם משפחתם ועליל (ד—א) אצל בני קהת מסיים למשפחתם לבית אבותם ונראה לי לתרץ שאף על בני שותרתינו הקדושה בחרה בבני קהת שהוא צעיר מאחיו גרשון הבכור לשאת הארון וה- שלחו והמנורה והמזבחות והפ- רוכת כלי שרת שהם קודש קד- שים עם כל זה לא נשתנה בית אביו בני לוי על כן מדגשת ה- תורה כי אצל אבותיו אין לקה משפט הבכורה אלא לפי חול- דותם גרשון הבכור וזה לבית אבותם למשפחתם.

מדברנ סבי מון י"א מרילוס אבי"ד בוסעשעסע-דוראוי

„ברית עברית עולמית" התרגום הרומנית בעמוד 4